

Regionale analyse
Van school naar Duurzaam Werk
Doorstroompuntregio
Zuid-Limburg

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
2.	Staat van de regio.....	4
2.1.	Schooluitval in beeld.....	5
2.1.1.	Doorstroom schoolsystemen	5
2.1.2.	Ontwikkeling voortijdig schoolverlaten	11
2.2.	VSV één jaar later	22
2.3.	Jongeren zonder school, werk of training (NEET)	24
3.	Huidig aanbod	27
3.1.	Reguliere ondersteuning	27
3.1.1.	Onderwijs.....	27
3.1.2.	Doorstroompunten en gemeenten	30
3.2.	Analyse inzet programmamiddelen 2020-2025	31
4.	Conclusie en bouwstenen voor het programma 2026-2029.....	33
4.1.	Conclusie	33
4.2.	Bouwstenen voor het programma 2026-2029	36

1. Inleiding

Inleiding

Voor het regionaal programma *Wet van School naar Duurzaam Werk 2026–2029* is de huidige situatie in Zuid-Limburg (Doorstroompuntregio 39) in kaart gebracht.

Deze analyse heeft als doel inzicht te geven in wat goed werkt en waar verbetering mogelijk is op het gebied van de onderwijsloopbaan, schooluitval en de begeleiding van jongeren naar een duurzame plek op de arbeidsmarkt.

De uitkomsten van deze analyse vormen, samen met geldende wet- en regelgeving en de inbreng van jongeren, de basis voor de maatregelen in het nieuwe programma.

Leeswijzer

In het hoofdstuk *De staat van de regio* starten we met een cijfermatige analyse van de doorstroom in het onderwijs, de ontwikkeling van schooluitval, de toeleiding naar een passende plek, de situatie één jaar na uitval en de positie van NEET-jongeren. De gepresenteerde cijfers hebben betrekking op het schooljaar 2023–2024. Als cijfers op een ander jaar betrekking hebben, wordt dit expliciet vermeld. Ook zullen we trends in beeld brengen.

In de cijfermatige analyse vergelijken we de regio Zuid-Limburg met enkele benchmarkregio's en het landelijk gemiddelde. Daarnaast zoomen we in op de verschillende onderwijsvormen en de subregio's Westelijke Mijnstreek, Maastricht-Heuvelland en Parkstad. Waar relevant, benoemen we ook de centrumsteden Maastricht, Sittard-Geleen en Heerlen afzonderlijk.

In het hoofdstuk *Huidig aanbod* schetsen we de (sub)regionale context. We brengen het bestaande regionale aanbod in kaart en benoemen zowel de sterke punten als de verbeterpunten.

Op basis van deze analyses formuleren we in het hoofdstuk *Conclusie en speerpunten* de elementen die richting geven aan het nieuwe regionale programma.

Tot slot bevat bijlage 1 een overzicht van de gebruikte afkortingen.

2. Staat van de regio

Dit hoofdstuk bevat een cijfermatige analyse van de doorstroom in het onderwijs, de ontwikkeling in schooluitval, de toeleiding van deze jongeren naar een passende plek, de ontwikkelingen met betrekking tot de arbeidsmarkt en een conclusie.

Cijfermatige analyse

De cijfermatige analyse (paragraaf 2.1 tot en met 2.3) is voor een groot deel gebaseerd op de tool "LPBL Tool regio-analyse".¹ Met deze tool kan een benchmark worden gemaakt met andere regio's die vergelijkbaar zijn met de regio Zuid-Limburg in plaats van het landelijk gemiddelde. We hebben gebruikt gemaakt van de meest recente cijfers, de voorlopige vsv cijfers 2023-2024. Daarnaast hebben wij een aantal extra tabellen toegevoegd om een stelling te onderbouwen of om meer inzicht te geven. We gebruiken daarbij de meest recente cijfers die beschikbaar zijn.

Benchmarkregio's

Voor het selecteren van de zogenoemde benchmark-regio's wordt gebruik gemaakt van 3 criteria:

1. *Kwetsbaarheid*: het aandeel minima-huishoudens als percentage van het totale aantal huishoudens.
2. *Stedelijkheid*: de bevolkingsdichtheid van de regio.
3. *Spreiding*: het aandeel huishoudens dat in de contactgemeente woont.

Voor onze regio is de kwetsbaarheid het belangrijkste criterium, omdat het de grootste samenhang heeft met uitval. We hebben daarom voor een kleine afwijking in het percentage gekozen (15%). Voor de overige twee criteria hebben we het percentage ruim genomen (100%) om zo een voldoende grote benchmarkgroep samen te stellen.

De volgende tabel toont welke benchmark-regio's er uit deze selectie zijn gekomen en hoe ze scoren op de verschillende onderdelen.

		Kwetsbaarheid (% minima- huishoudens)	stedelijkheid	spreiding
	Gewest Zuid-Limburg	11,7%	27,9%	15,2%
1	Agglomeratie Amsterdam	12,5%	76,0%	61,3%
2	Arnhem	10,9%	20,4%	42,1%
3	Friesland Noord	11,3%	4,9%	51,2%
4	Haaglanden/Westland	11,9%	100,0%	50,4%
5	Oost-Groningen	11,6%	2,0%	20,3%
6	Rijk van Nijmegen	11,3%	43,0%	60,3%

De gemiddelde score van de benchmarkregio's ten opzichte van gewest Zuid-Limburg.

	% min hh	% stedelijkheid	% hh in regio	VSV
Gewest Zuid-Limburg	11,7%	27,9%	15,8%	3,0%
Benchmark	11,6%	41,0%	47,6%	2,7%

¹ Deze is ontwikkeld op verzoek van Ingrado, de vakvereniging voor leerplicht en doorstroompunten.

2.1. Schooluitval in beeld

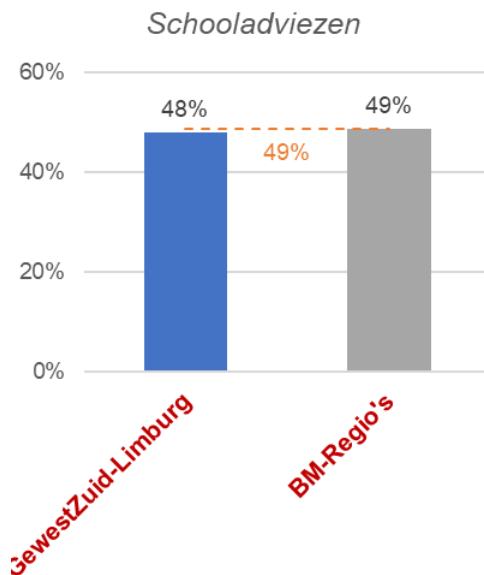
In de volgende paragrafen worden de gegevens over de doorstroom in schoolsystemen van po naar vo en vervolgens van vo of pro/vso naar mbo en de schooluitval in beeld gebracht. De cijfers geven inzicht in waar leerlingen zitten en in welke mate het onderwijs, soms met hulp van doorstroompunten en/of jeugdhulp, uitval weet te voorkomen.

2.1.1. Doorstroom schoolsystemen

In deze paragraaf gaan we achtereenvolgens in op:

- A. Doorstroom po naar vo
- B. Deelname vo
- C. Doorstroom pro-vso mbo
- D. Doorstroom vmbo-mbo
- E. Doorstroom mbo-hbo

A. Doorstroom po naar vo

Regionaal

De tabel toont het percentage schooladviezen havo/vwo in de doorstroom van het primair onderwijs naar het voortgezet onderwijs. De rode lijn staat voor het landelijke gemiddelde. Het schooladvies havo/vwo is ongeveer gelijk aan elkaar (48% Zuid-Limburg, 49% benchmarkregio's en landelijk).

Subregionaal

Als we inzoomen op de centrumsteden in Zuid-Limburg dan valt op dat de schooladviezen voor havo/vwo in Heerlen (37%) lager is en in Maastricht (53%) en Sittard-Geleen (50%) hoger ten opzichte van de benchmarkregio's en het landelijk gemiddelde.

Omdat er in Heerlen/Parkstad een lager percentage kinderen doorstroomt naar havo of vwo, zou dit kunnen wijzen op onder-advisering. Volgens de meest recente gegevens is daar echter geen sprake van. Leerkrachten geven in de regel geen lager schooladvies dan de score op de eindtoets aangeeft. Wij merken daarbij op dat de huidige opzet van de doorstroomtoets tot veel onduidelijkheid leidt. Leerlingen met vergelijkbare achtergronden behalen bij verschillende toetsen uiteenlopende scores, waardoor betrouwbare uitspraken lastig zijn. Ook in deze regio lijkt dat het geval te zijn. Waar in een eerdere meting nog sprake was van aanzienlijke onder-advisering toont de meest recente meting juist een over-advisering in Parkstad. De betrouwbaarheid van deze metingen staat daarmee ter discussie. Om die reden laten we dit aspect verder buiten beschouwing.

B. Deelname voortgezet onderwijs

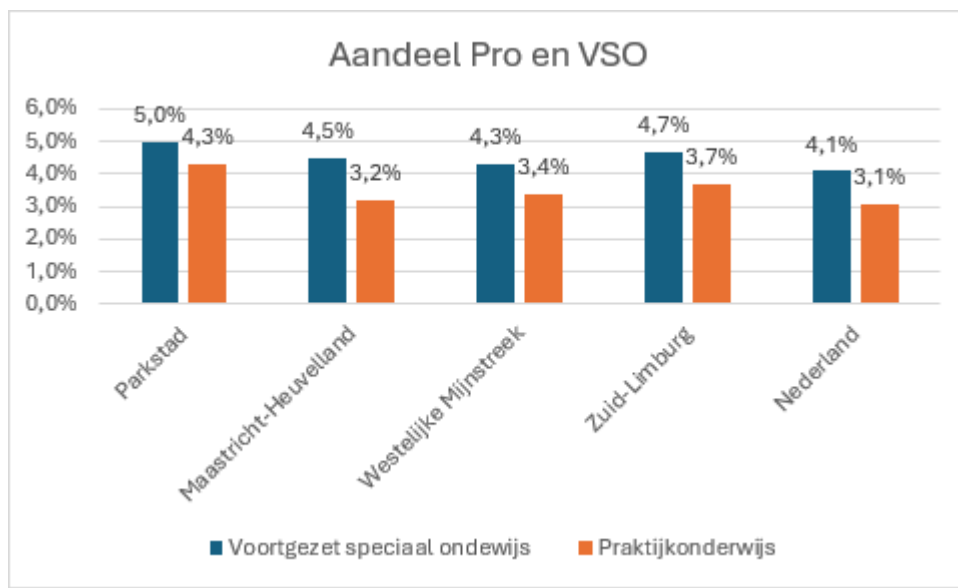
In het overzicht hieronder staat naar welk onderwijs de Zuid-Limburgse vo-leerlingen gaan. Het gaat om leerlingen die in Nederland onderwijs volgen².

Onderwijssoort	Parkstad		Maastricht Heuvelland		Westelijke Mijnstreek		Zuid-Limburg		Nederland
	Aantal lln	%	Aantal lln	%	Aantal lln	%	Aantal lln	%	%
Voortgezet speciaal onderwijs	570	5,0%	380	4,5%	240	4,3%	1190	4,7%	4,1%
Praktijkonderwijs	490	4,3%	270	3,2%	190	3,4%	950	3,7%	3,1%
Vo algemene leerjaren 1-3	4930	43,1%	3450	40,7%	2310	41,1%	10690	41,9%	40,8%
Vmbo-b/k 3-4	1190	10,4%	660	7,8%	550	9,8%	2400	9,4%	8,8%
Vmbo-g/t 3-4	1130	9,9%	620	7,3%	510	9,1%	2260	8,8%	10,9%
Havo 3-5	1690	14,8%	1320	15,6%	920	16,4%	3930	15,4%	15,9%
Vwo 3-6	1450	12,7%	1770	20,9%	900	16,0%	4120	16,1%	16,5%
Totaal	11450		8470		5620		25540		

De doelgroep in de vo algemene leerjaren 1 en 2 is in verband met gemengde brugklassen nog niet uit te splitsen naar onderwijssoort. De gegevens bij de onderwijssoorten vmbo, havo en vwo hebben betrekking op de leerlingen in de bovenbouw.

Hieronder volgt een nadere analyse van de deelname aan de verschillende onderwijsrichtingen.

Pro/vso³

Bovenstaande tabel geeft het aandeel pro/vso weer ten opzichte van alle leerlingen in het vo en vso. De regio kent een relatief hoog aandeel pro/vso (8,4%) in vergelijking het landelijk gemiddelde (7,1%). De deelname pro/vso is in alle subregio's relatief hoog, waarbij Parkstad het hoogste percentage heeft (9,3%), gevolgd door Maastricht-Heuvelland (7,7%) en de Westelijke Mijnstreek (7,7%). Voor de centrumsteden geldt: Heerlen 11,5%, Maastricht 8,7% en Sittard-Geleen 7,7%.

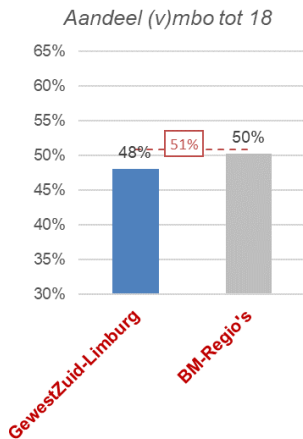
Het is niet helemaal duidelijk waardoor dit komt. Het kan historisch zo gegroeid zijn en het gevolg van de beslissruimte in toelatingscriteria. We herkennen dit echter niet en vermoeden dat het met de kwetsbaarheid in de regio te maken heeft.

² Gegevens Statline, leerlingen en studenten, onderwijssoort, regio 2023-2024

³ Leerlingen en studenten; onderwijssoort, woonregio | CBS, 2024-2025

Uit onderzoek⁴ blijkt overigens dat een vso-leerling die ook regulier vo aan zouden kunnen, op de lan- gere termijn een (substantieel) lagere kans op een startkwalificatie heeft. Tussenvoorzieningen zou- den hierin een alternatief kunnen bieden.

Vmbo

Regionaal

De tabel links toont het aandeel (v)mbo tot 18 jaar in de regio, ofwel het aandeel leerlingen dat de beroepsgerichte leerroute volgt in het vmbo en mbo. De rode lijn laten het landelijk gemiddelde zien. Het aandeel is in deze regio iets lager (48%) dan in vergelijking met de benchmarkregio's (50%) en het landelijk gemiddelde (51%). In de eerdere overzichtstabel zien we ook een relatief laag percentage in het vmbo bovenbouw (18,2%).

Subregionaal

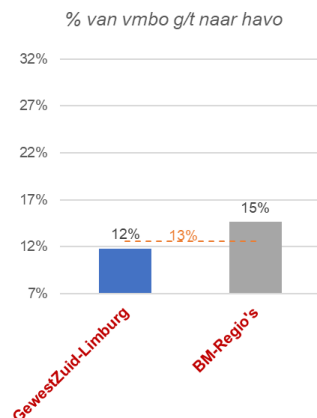
Het percentage vmbo bovenbouwleerlingen is in Parkstad het hoogst (21,3%). Daarna volgt de Westelijke Mijnstreek (19,7%) en vervolgens Maastricht-Heuvelland (15,8%).

Havo/vwo

Van de bovenbouwleerlingen in deze regio gaat 33,1% naar havo of vwo. Subregionaal gaat het om de volgende percentages: 38,2% uit Maastricht-Heuvelland, 33,8% uit de Westelijke Mijnstreek en 28,9% uit Parkstad. Landelijk is dit 33,8%.

Totaal

Globaal genomen is de verdeling van jongeren woonachtig in onze regio in het Nederlandse vo onderwijs als volgt: ruim 8% van de leerlingen gaat naar het pro/vso, ongeveer 39% gaat naar het vmbo en 53% naar de havo/vwo.

Omdat het aandeel (v)mbo-leerlingen in onze regio relatief laag is, hebben we onderzocht of vmbo g/t-leerlingen op een later moment doorstromen naar de havo. Dit gebeurt niet opvallend vaak. Ongeveer 12% van deze leerlingen maakt de overstap, tegenover 15% in de benchmarkregio's en 13% landelijk.

Voor het lagere aandeel (v)mbo leerlingen in deze regio ten opzichte van de benchmarkregio's en het landelijk gemiddelde, zijn meerdere verklaringen. Zo is het mogelijk dat een potentiële groep vmbo-ers naar het pro/vso gaat en/of dat de vmbo leerlingen kiezen voor onderwijs in België.

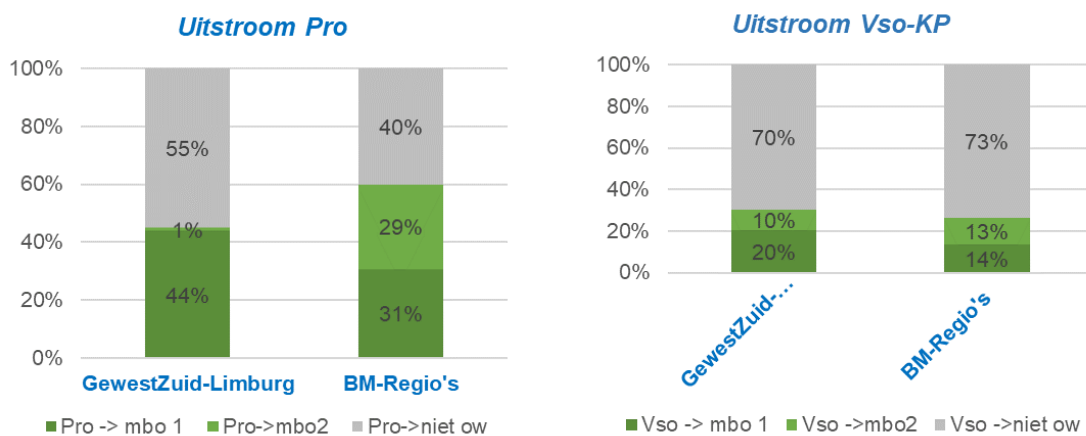
⁴ "Naar het gespecialiseerd onderwijs of niet? Een onderzoek naar schoolprestaties en arbeidsmarkttuitkomsten van leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften op het grensvlak van regulier en gespecialiseerd onderwijs", Onderwijsinspectie, maart 2024, Gebaseerd op een vergelijking van de schoolgang van leerlingen uit het so, op de rand van regulier vo en vso, in regio's mét en zonder vereveningsopgave. Dat verschil in opgave leidt ertoe dat voor hetzelfde type leerling in de ene regio wordt gekozen voor regulier vo en in de andere voor vso.

Dat hiervan sprake kan zijn, baseren wij op het aantal vrijstellingen dat is afgegeven voor het volgen van onderwijs in het buitenland. Zie hiervoor onderstaande tabel.⁵ Ondanks dat de aantallen ook de onderbouwleerlingen betreffen en we niet kunnen zien welk onderwijs de leerlingen volgen, geeft het wel een indicatie dat er relatief veel jongeren in België op school zitten.

Vrijstellingen buitenland 12-17 jaar

Westelijke mijnstreek	436
Maastricht-Heuvelland	367
Parkstad Limburg	205
Totaal	1008

C. Doorstroom pro-vso naar mbo

In de tabellen is de uitstroom van leerlingen uit het praktijkonderwijs en vso naar mbo1, mbo2 of niet onderwijs (arbeid of dagbesteding) weergegeven. Beiden in vergelijking met de benchmarkregio's.

Praktijkonderwijs

We zien dat leerlingen uit het praktijkonderwijs in onze regio minder vaak doorstromen (45%) naar vervolgonderwijs dan in de benchmarkregio's (60%). De jongeren die wel de overstap naar het mbo maken, stromen vooral in op mbo niveau 1. Er zijn nauwelijks jongeren uit het praktijkonderwijs die instromen op mbo niveau 2. Om in te stromen in mbo niveau 2 moet een jongere al een diploma mbo niveau 1 in het praktijkonderwijs gehaald hebben. Het aantal jongeren dat hiervan gebruik maakt, fluctueert sterk per schooljaar.

Het feit dat deze jongeren niet doorstromen naar het vervolgonderwijs is op zich niet bijzonder. Het praktijkonderwijs is bedoeld voor jongeren die moeite hebben met leren en voor wie het behalen van een diploma niet haalbaar is. Wij merken nog wel op dat er ook nieuwkomers vanwege het taalniveau terecht komen in het praktijkonderwijs. Als deze jongeren cognitief meer aankunnen, dan is doorstroom naar het mbo een logische stap.

Vso

De doorstroom naar het mbo is in deze regio (30%) vergelijkbaar met de benchmarkregio's (27%). We zien wel dat het aandeel jongeren met een uitstroomprofiel vervolgonderwijs afneemt. Steeds meer jongeren hebben een uitstroomprofiel arbeidsmarkt of dagbesteding.

Het feit dat het aandeel jongeren uit het pro en vso dat doorstroomt naar het mbo relatief laag is, kan wijzen op de kwetsbaarheid van deze doelgroep in de regio.

⁵ Schooljaar 2023-2024

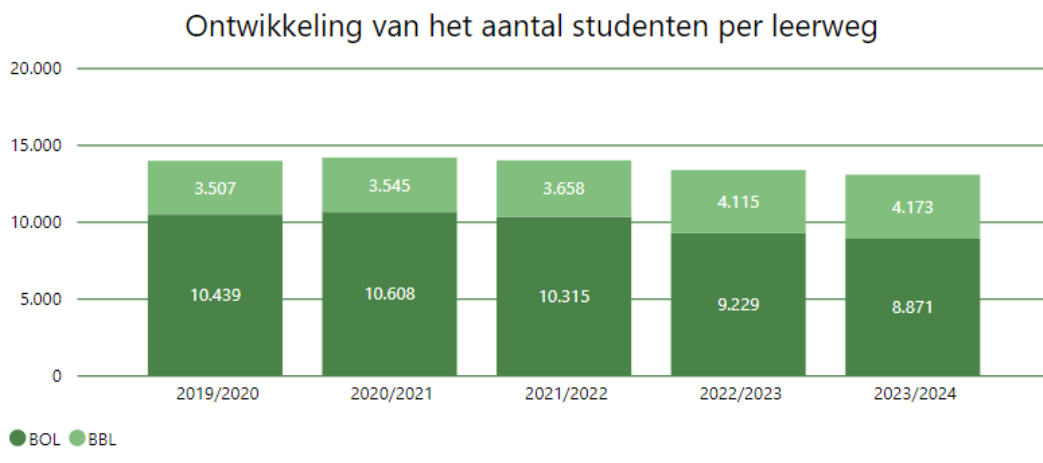
Het mbo is voor veel van deze jongeren blijkbaar geen passende vervolgstap. Het is dan van belang er voor te zorgen dat zij op een plek terechtkomen die wel bij hen past. Als zij direct na school aan het werk gaan en daar eventueel via interne scholing worden opgeleid, is dat ook een waardevolle uitkomst.

Voor de jongeren die wél de overstap naar het mbo maken, is een warme overdracht georganiseerd. Volgens het VISTA college zijn deze jongeren over het algemeen zeer gemotiveerd. Jongeren die warm overgedragen zijn uit het pro en vso kennen een hoog slagingspercentage. Zij-instromers, pro-leerlingen en vso-leerlingen met het uitstroomprofiel 'arbeid' of 'dagbesteding' hebben weliswaar een lager slagingspercentage, maar doen het desondanks redelijk goed op mbo niveau 1. Zie voor de onderbouwing de cijfers in de paragraaf schooluitval mbo1.

VISTA heeft het voornemen om met ingang van het schooljaar 2025-2026 te starten met Startplus. Naast een integrale intake, een support-route en een werkroute, zal ook de aansluiting tussen mbo1 en 2 worden verbeterd.

De drempelloze instroom bij mbo1 zorgt ervoor dat er jongeren die (nu) niet in staat zijn om onderwijs te volgen moeten worden toegelaten. Zij drukken op de capaciteit én op de kansen van anderen. Het is dan van belang om samen te zorgen voor een passende plek, dat kan ook werken, dagbesteding of praktijkleren zijn.

D. Doorstroom vmbo-mbo

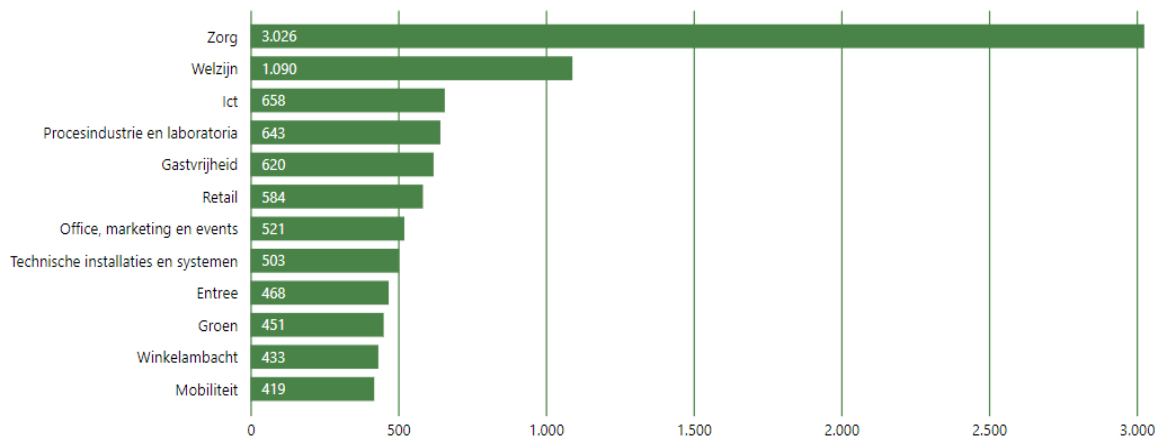
De tabel toont het totaal aantal BOL en BBL-leerlingen uit Zuid-Limburg op de mbo-instellingen in de schooljaren 2019-2020 tot en met 2023-2024.

Het grootste deel van de leerlingen uit het vmbo in Zuid-Limburg stroomt door naar het VISTA College.⁶ We zien dat het aantal mbo-studenten in totaal afneemt en dat het aandeel jongeren dat voor een BBL-opleiding kiest toeneemt ten opzichte van BOL.⁷

⁶ Leerlingen- en studentenstromen vmbo en mbo - DUO Open Onderwijsdata

⁷ studentenprognoses-mbo-totaalbestand-2020-2039-update-27-1-2025.xlsx

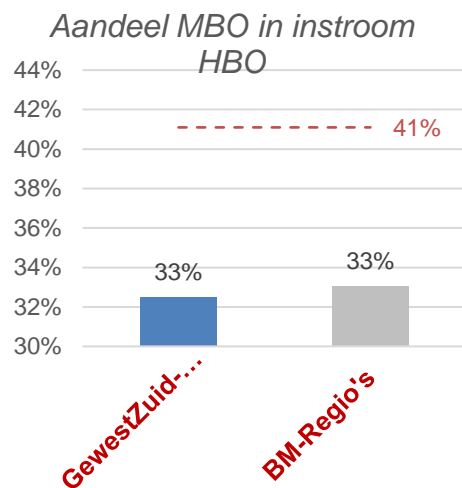
In het overzicht hieronder staan de meest gekozen opleidingen (sectoren) in het mbo in Zuid-Limburg schooljaar 2023-2024. Het betreft zowel bekostigd als onbekostigd onderwijs. In totaal hebben 13.044⁸ jongeren zich ingeschreven.

Wat dit betekent voor de aansluiting op de arbeidsmarkt zal verder onderzocht worden.

E. Doorstroom mbo naar hbo

Verder is gekeken naar de doorstroom van het mbo naar het hbo. Deze indicatoren zijn geen maat voor hoger is beter, maar brengen in kaart of er verschillen zijn tussen vergelijkbare gebieden.

De doorstroom van het mbo naar het hbo is met 33% gelijk aan de benchmarkregio's, maar ligt onder het landelijk gemiddelde van 41%. Mogelijk wijst dit op een meer beroepsgerichte oriëntatie onder jongeren in deze regio. Het is ook mogelijk dat jongeren kiezen voor een vervolgopleiding buiten Nederland. Het uitgangspunt is echter dat jongeren terecht komen op een plek die aansluit bij hun mogelijkheden: een plek die recht doet aan hun potentieel, past bij het tempo van hun ontwikkeling én aansluit bij de vraag op de arbeidsmarkt.

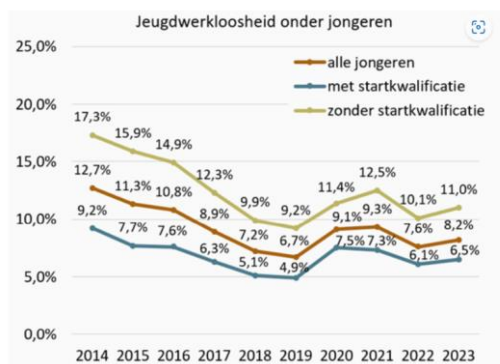
⁸ De data in deze paragraaf komen uit: s-bb basiscijfers jeugd, dashboard studenten

2.1.2. Ontwikkeling voortijdig schoolverlaten

Voortijdig schoolverlaters zijn jongeren tot 23 jaar die in de loop van een schooljaar de school verlaten zonder startkwalificatie. Een startkwalificatie is behaald met een havo of mbo2 diploma of tenminste 12 uur werk per week.

Het is van belang dat zoveel mogelijk jongeren (economisch) zelfstandig en zelfredzaam zijn. Een startkwalificatie helpt daarbij. Het ontbreken van een startkwalificatie leidt tot een zwakkere positie op de arbeidsmarkt. Voor de jongere kan dit betekenen: lagere inkomsten, minder mogelijkheid voor mobiliteit en training, lagere kans om een baan te vinden, lager gevoel van eigenwaarde en/of slechtere gezondheid. De maatschappelijke gevolgen kunnen zijn: een groter beroep op sociale voorzieningen, criminele activiteiten en een lagere sociale cohesie.

In onderstaande tabel blijkt dat het risico op werkloosheid groter is bij jongeren zonder startkwalificatie.⁹

In deze paragraaf brengen we in beeld waar schooluitval plaatsvindt en welke kenmerken deze leerlingen hebben.

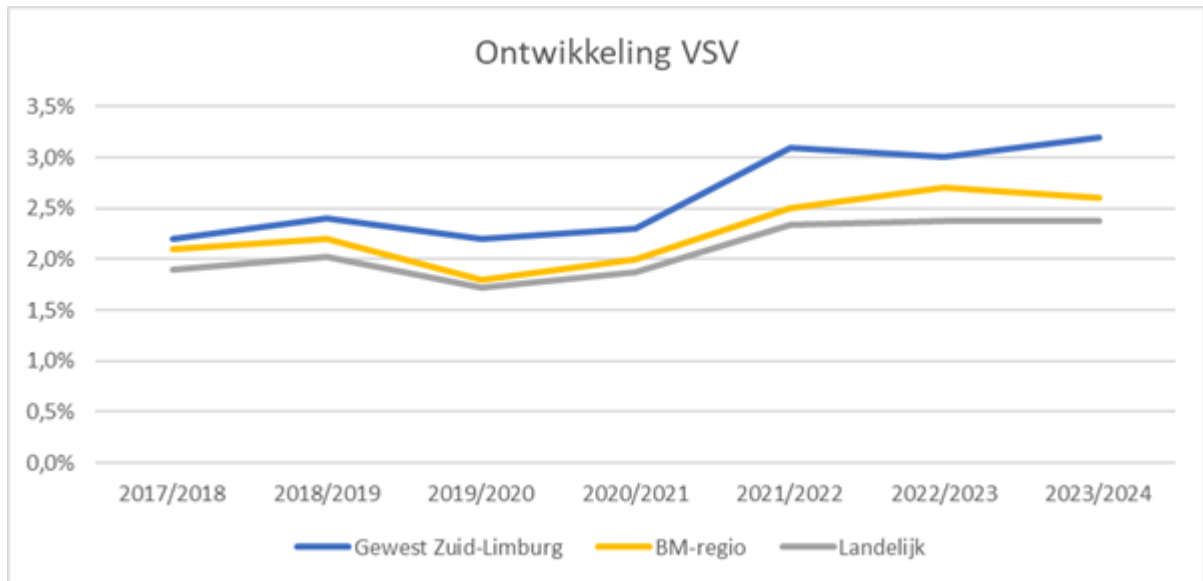
De tabellen bevatten de voorlopige cijfers voor 2023–2024. Dit zijn nieuwe vsv-ers, dat wil zeggen jongeren die op 1 oktober 2023 op school stonden ingeschreven en op 1 oktober 2024 geen schoolinschrijving meer hadden en ook geen startkwalificatie hebben behaald.

In deze paragraaf gaan we achtereenvolgens in op:

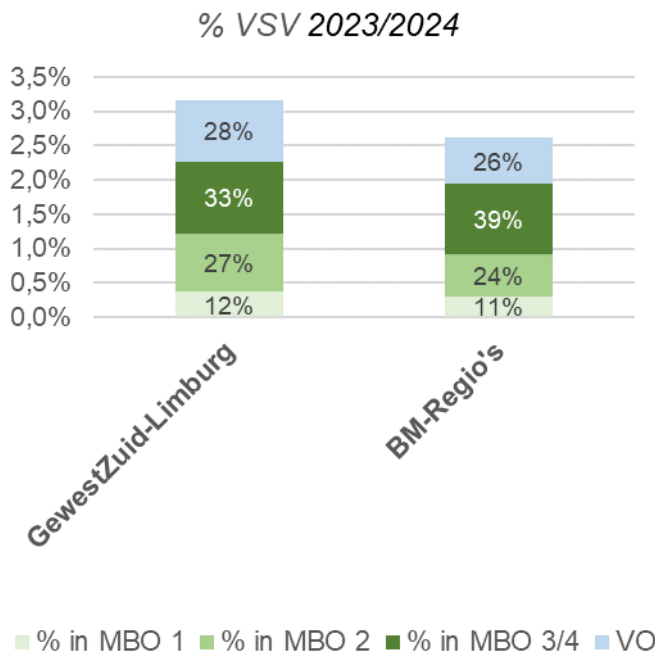
- A. Schooluitval totaal
- B. Schooluitval in het vo
- C. Schooluitval vavo 18+
- D. Schooluitval in het mbo
- E. Schooluitval naar gemeenten
- F. Redenen van uitval
- G. Schooluitval naar leeftijd
- H. Schooluitval naar regionale herkomst

⁹ [Cijfers over jeugdwerkloosheid | Nederlands Jeugdinstituut](#)

A. Schooluitval totaal

Het percentage vsv-ers is in onze regio hoger (3,15%) dan het landelijk gemiddelde (2,29%) en het gemiddelde van de benchmarkregio's (2,6%). De afgelopen jaren leek dit verschil af te nemen doordat het landelijk percentage opliep, maar deze trend lijkt weer te keren.

Van alle voortijdig schoolverlaters in de regio komt 28% uit het voortgezet onderwijs en vavo (onder de 18 jaar). Dit aandeel ligt iets boven het gemiddelde van de benchmarkregio's. De overige 72% verlaat het mbo voortijdig, wat juist iets lager is dan in de benchmarkregio's. Binnen het mbo vindt 12% van de uitval plaats op niveau 1, 27% op niveau 2 en 33% op niveau 3 en 4.

In onderstaande tabel zoomen we in op de verschillende onderwijssoorten.

Percentage vsv 2023-2024 per onderwijssector en niveau
DSP: Gewest Zuid-Limburg

voorlopig

sector	niveau	start populatie	aantal vsv'ers	% vsv	% landelijk
	onderbouw	12107	141	1,16%	0,52%
	vmbo bovenbouw	4622	94	2,03%	1,15%
	havo/vwo bovenbouw	5777	17	0,29%	0,64%
subtotaal VO		22506	252	1,12%	0,69%
	bol 1	372	108	29,03%	21,44%
	bbl 1	31	10	32,26%	26,89%
	MBO 1*	403	118	29,28%	22,20%
	bol 2	1360	186	13,68%	10,01%
	bbl 2	378	79	20,90%	11,68%
	MBO 2*	1763	272	15,43%	9,33%
	bol 3	1235	62	5,02%	5,01%
	bbl 3	466	42	9,01%	5,16%
	MBO 3*	1726	106	6,14%	3,70%
	bol 4	4957	208	4,20%	4,01%
	bbl 4	470	23	4,89%	5,05%
	MBO 4*	5465	233	4,26%	3,08%
subtotaal MBO*		9357	729	7,79%	6,05%
VAVO	vavo vmbo	18	7	38,89%	41,25%
	vavo havo	156	22	14,10%	10,21%
	vavo vwo	72	3	4,17%	2,27%
subtotaal VAVO		246	32	13,01%	9,69%
Totaal		32109	1013	3,15%	2,29%

* dit is inclusief examendeelnemers

De uitval in het mbo is zowel relatief als absoluut hoger is dan uit het vo¹⁰. Dit is niet specifiek voor onze regio. Wel zien we dat het percentage jongeren dat uitvalt in zowel het vo als het mbo hoger is, dan het landelijk gemiddelde.

In vergelijking met de definitieve cijfers 2022-2023 zien we de volgende ontwikkeling:

- Het vsv percentage in het vo is gestegen van 0,74 naar 1,12.
- Het vsv percentage in het mbo is gestegen van 7,40 naar 7,79.
- Het vsv cijfers in de vavo is gedaald van 21,89 naar 13,01.

De stijging van het vsv percentage van 2,9% in schooljaar 2022-2023 (definitieve cijfers) naar 3,15% in schooljaar 2023-2024 (voorlopige cijfers) wordt vooral veroorzaakt door de hoge uitval in het vo. In de volgende paragrafen gaat we nader in op de uitval per schoolniveau.

¹⁰ Definitieve cijfers uit het vsv-dashbord. Startpopulatie T0; de jongeren die op 1 oktober jaar T0 staan ingeschreven, en die als ze zouden uitvallen zouden voldoen aan de definitie vsv-er. VSV'ers zijn de jongeren die in jaar T+1 niet meer staan ingeschreven en die geen startkwalificatie behaald hebben.

B. Schooluitval in het vo

Het grootste deel van de schooluitval binnen het voortgezet onderwijs vindt plaats in de bovenbouw van het vmbo (2,03%). Ook de uitval in de onderbouw neemt toe en bedraagt inmiddels 1,16%. Beide percentages liggen boven het landelijk gemiddelde. De stijging lijkt samen te hangen met de instroom van nieuwkomers. Dit heeft deels een administratieve oorzaak: nieuwkomers worden ingeschreven, verhuizen vervolgens weer, en worden mogelijk onder verschillende registratienummers op nieuw opgenomen in de systemen. Hierdoor ontstaat een vertekend beeld in de cijfers.

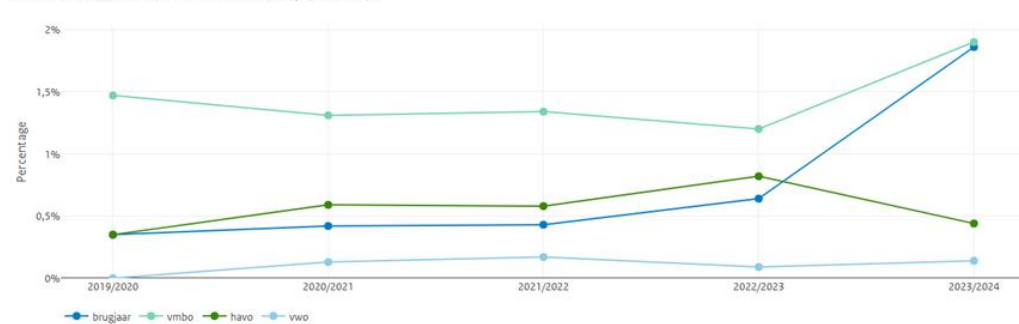
Het is de vraag of scholen voldoende middelen voor ondersteuning kunnen inzetten. Door het hoge aantal leerlingen op het vso, blijft er minder geld over voor ondersteuning van leerlingen op de reguliere scholen.

In de bovenbouw van havo/vwo bedraagt de uitval 0,29%, wat juist onder het landelijk gemiddelde ligt.

Hieronder volgen een aantal tabellen met betrekking tot de ontwikkeling van nieuwe vsv-ers in het vo in de afgelopen schooljaren.

Ontwikkeling nieuwe vsv-ers naar niveau

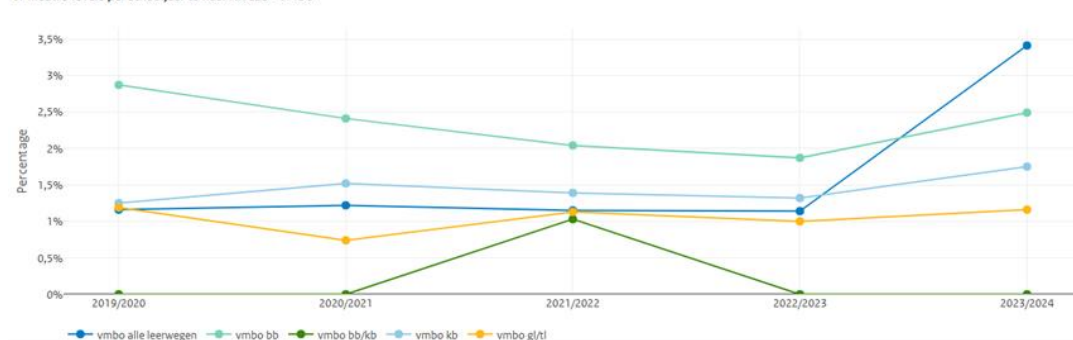
t1 nieuwe vsv-ers per schooljaar t0 naar Niveau - Voortgezet onderwijs

Uit deze grafiek blijkt vooral een hoge en toegenomen uitval in het brugjaar en het vmbo bovenbouw. De uitval in de havo is afgenomen en in het vwo iets toegenomen. Leerlingen jonger dan 18 jaar die door het VO worden uitbested naar de Vavo, tellen mee in de bovenstaande categorieën.

Ontwikkeling nieuwe vsv-ers naar niveau vmbo

t1 nieuwe vsv-ers per schooljaar t0 naar Niveau - VMBO

In de grafiek heeft het vmbo alle leerwegen betrekking op zowel de onder- als de bovenbouw. De overige vmbo richtingen betreffen alleen de bovenbouw. De grootste uitval vindt plaats bij het vmbo bb gevolgd door het vmbo kb en vmbo gl/tl.

C. Schooluitval vavo

Het vavo is voortgezet algemeen volwassenenonderwijs. In het vavo kunnen jongeren een vmbo-tl-, havo- of vwo-diploma of deelcertificaten voor schoolvakken halen.

Vavo 18- (minderjarigen)

Vavo 18- is bedoeld voor leerlingen die jonger zijn dan 18 jaar en nog leerplichtig zijn. Deze leerlingen volgen vavo-onderwijs meestal via de vo-school. De jongere blijft ingeschreven bij de vo-school. Het onderwijs is uitbesteed aan het VISTA College. De grootste uitval van de vavo leerlingen jongeren dan 18 jaar vindt plaats op vmbo niveau.

	2022-2023		2023-2024	
VAVO 18-	Aantal leerlingen op vavo	Percentage uitvallers	Aantal leerlingen op vavo	Percentage uitvallers
Vmbo	19	36,84%	37	21,62%
Havo	72	18,06%	85	Minder dan 5 uitvallers
Vwo	36	0%	44	0%

Vavo 18+

Vavo 18+ is bedoeld voor jongeren van 18 jaar en ouder. Zij staan rechtstreeks ingeschreven bij het VISTA College voor de Vavo.

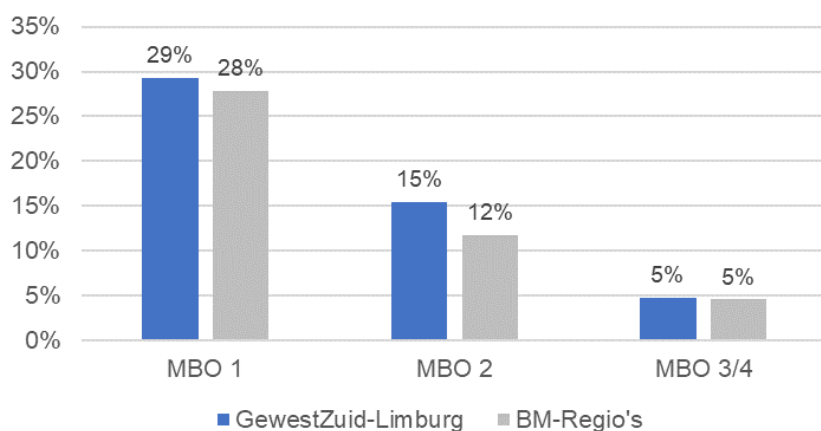
De uitval op de vavo 18+ is meestal hoog. Het gaat vaak om jongeren die vanwege allerlei redenen het reguliere vo-onderwijs niet hebben kunnen afronden. De voorlopige cijfers 2023-2024 laten zien dat de uitval op de vavo weer afneemt (van 21,89% naar 13,01%). Omdat het om kleinere aantallen gaat, 246 jongeren volgen vavo in 2023-2024, fluctueert het percentage sterk.

	2022-2023	2023-2024
Vmbo	57,69%	38,89%
Havo	21,15%	14,10%
Vwo	0%	0%

De groep vavo leerlingen 18 jaar en ouder is vooral afkomstig van de havo en kent een hoger uitvalspercentage (14,10%) dan het landelijk gemiddelde (10,21%). De groep vmbo vavo-leerlingen is niet zo groot, maar zij vallen relatief meer uit (38,89%) dan de havo-leerlingen, maar wel weer iets minder vaak dan het landelijk gemiddelde (41,25%).

D. Schooluitval in het mbo

% VSV per niveau 23/24

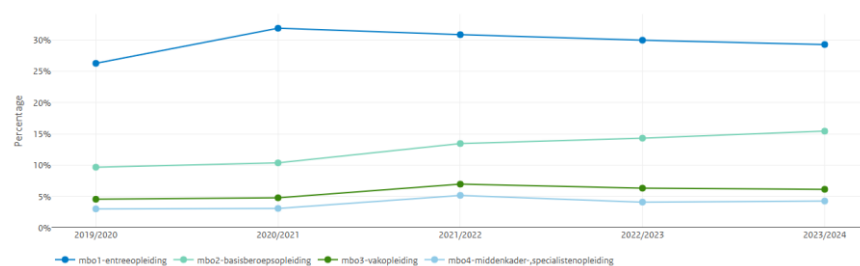

In onze regio is de uitval op niveau 1 (29%) en 2 (15%) iets hoger dan in de benchmarkregio's, op niveau 3-4 is het percentage gelijk. We gaan later in deze paragraaf in op de verschillende niveaus.

Hieronder volgen een aantal tabellen met betrekking tot de ontwikkeling van nieuwe vsv-ers in het mbo in de afgelopen schooljaren.

Uitval naar mbo1 t/m 4

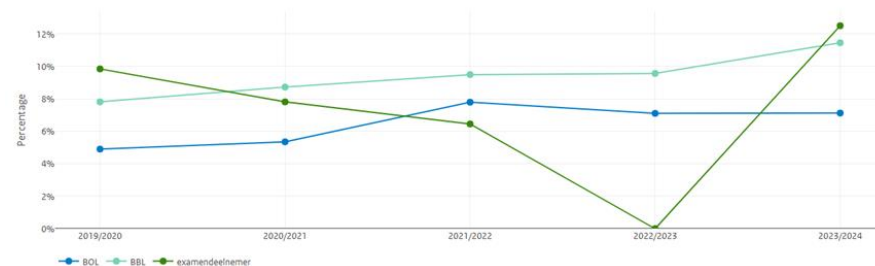
t1 nieuwe vsv-ers per schooljaar t0 naar Niveau - Middelbaar beroepsonderwijs

De uitvalpercentages zijn redelijk constant op de niveaus 3 en 4. In mbo1 zien we een daling en in mbo2 een stijging in de afgelopen jaren.

Uitval naar BOL/BBL/examendeelnemer

t1 nieuwe vsv-ers per schooljaar t0 naar Leerweg - Middelbaar beroepsonderwijs

Er is sprake van een lichte daling van de uitval in de BOL-opleidingen en een stijging in de uitval in de BBL-opleidingen. De hogere uitval in de BBL-opleidingen vindt plaats op alle niveaus. Een mogelijke verklaring is dat een jongere overstapt van BOL naar BBL om uitval te voorkomen, maar dan alsnog in BBL uitvalt.

Uitval mbo1 en mbo2

De uitval is procentueel het hoogst (29,28%, landelijk 22,2%) binnen de mbo1 opleidingen gevolgd door mbo niveau 2 (15,43%, landelijk 9,33%).

Onderstaand overzicht toont de instroomgegevens van de mbo1 opleiding bij VISTA in Parkstad. Volgens VISTA zijn de percentages vergelijkbaar in de andere twee subregio's, maar dit kunnen we niet onderbouwen vanwege het ontbreken van data. Omdat de gegevens wel inzicht geven in de herkomst van jongeren binnen de Mbo1opleiding, hebben we ze toch opgenomen in deze paragraaf.

Totale instroom cohort 23-24	253	100%	
Pro	55	22%	55%
Vso	44	17%	
Vmbo	95	38%	
Isk	23	9%	
Taal+	17	7%	
Overig	19	7%	

Meer dan de helft van de studenten op VISTA Parkstad is afkomstig uit het vso/vmbo, waarvan 17% uit het vso en 38% uit het vmbo. Dit hoge percentage uit het vmbo is opvallend, omdat deze jongeren dus geen vmbo diploma hebben gehaald, terwijl zij wel de potentie hadden om dit diploma te halen. Deze ongediplomeerde uitstroom is niet alleen verantwoordelijkheid van het mbo, maar ook van het vo. De vraag is wat het vmbo heeft gedaan om jongeren te behouden en goed te begeleiden in de overstap. Het ging om 95 jongeren. Deze waren voornamelijk afkomstig vanuit het vmbo bb (58), kader (19) en TL (14). De meeste vmbo leerlingen waren afkomstig van Herle, Emma en Yuverta.

Zoals eerder aangegeven, blijken jongeren uit het pro en vso relatief goed te presteren in het mbo als zij via de doorlopende leerlijn vanuit het pro/vso naar het mbo toe gaan. Zie in onderstaande de slagingspercentages als de leerlingen regulier en via de doorlopende leerlijn instromen.

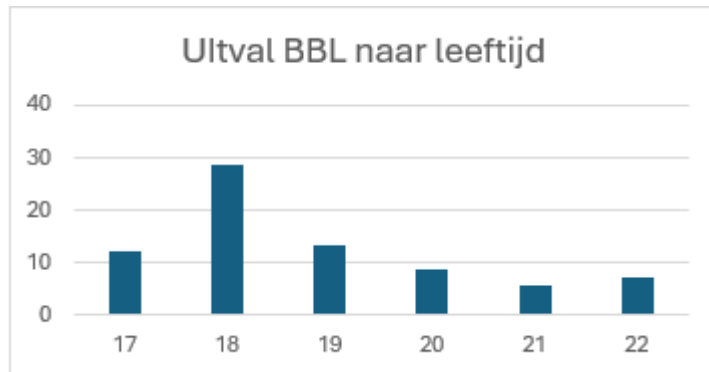
Onderwijs van herkomst	Cohort	Slagingspercentage reguliere instroom	Slagingspercentage Doorlopende Leerlijn
Pro	2021 – 2022	45,7%	95,7%
	2022 – 2023	51,4%	100%
	2023 – 2024	44,4%	89,3%
Vso	2021 – 2022	Nvt	Nvt
	2022 – 2023	30,4%	100%
	2023 – 2024	28,6%	81,3%

Uitval bij mbo1 komt vooral voor onder de vmbo-leerlingen die geen diploma hebben behaald en bij de zogenaamde zij-instromers. Zij-instromers zijn jongeren die niet rechtstreeks vanuit het reguliere onderwijs instromen. Deze groepen hebben vaak eerder geen diploma behaald vanwege andere problematiek.

Voor niveau 1 en 2 wordt door het VISTA college toegewerkt naar een inclusieve aanpak met een duidelijke supportroute. Deze aanpak is gericht op het terugdringen van uitval binnen de leerroute en moet het aantal voortijdig schoolverlaters onder studenten op deze niveaus verminderen. De verdere ontwikkeling hiervan krijgt een prominente plaats binnen Start+ en het nieuwe regionale programma.

Opleidingen met de grootste uitval in de mbo2 opleidingen zijn onder andere kapper, helpende zorg en welzijn, medewerker sign en enkele richtingen binnen installatietechniek en mechatroniek.

Opvallend is de relatief hoge uitval binnen de beroepsbegeleidende leerweg (BBL), zoals eerder benoemd. Uit onderstaande tabel blijkt dat de uitval procentueel het hoogst is op 18-jarige leeftijd. Mogelijk hangt dit samen met het feit dat jongeren vanaf 18 jaar niet langer kwalificatieplichtig zijn. Daarnaast zien we dat jongere studenten minder zelfstandig zijn en daardoor een mindere kans op slagen hebben.

Mbo 3 en 4

De uitval op mbo 3 (6,14%, landelijk 3,17%) en mbo 4 (4,26%, landelijk 3,08%) is hoger dan het landelijke gemiddelde, maar gelijk ten opzichte van de benchmarkregio's. Sinds het vorige vsv programma wordt bij 6 van de 42 opleidingen in mbo 3 en 4 de Intensieve Verzuimaanpak ingezet. Dit is een integrale evidence based aanpak die ervoor zorgdraagt dat studenten minder voortijdig uitvallen en toch een diploma weten te behalen. Er is nu al te zien dat de schooluitval is gedaald in deze 6 teams ten opzichte van vorig jaar.

E. Schooluitval naar gemeenten

In het overzicht hieronder is het aandeel vsv-ers in het schooljaar 2023-2024 per gemeente opgenomen.

Aantal en percentage vsv per gemeente				
regio 39: 2023-2024				
<i>Voorlopig</i>				
Subregio	Gemeente	aantal leerlingen	aantal vsv	% vsv
Parkstad	Beekdaelen	2107	46	2,18%
	Brunssum	1697	55	3,24%
	Heerlen	5120	211	4,12%
	Kerkrade	2524	98	3,88%
	Landraaf	2231	78	3,50%
	Simpelveld	616	13	2,11%
	Voerendaal	772	14	1,81%
Maastricht Heuvelland	Eijsden-Margraten	1398	36	2,58%
	Gulpen-Wittern	750	15	2,00%
	Maastricht	5053	193	3,82%
	Meerssen	1192	16	1,34%
	Vaals	375	15	4,00%
	Valkenburg aan de Geul	882	22	2,49%
Westelijke Mijnstreek	Beek	871	18	2,07%
	Sittard-Geleen	5187	154	2,97%
	Stein	1334	29	2,17%

Naast de 4 grotere gemeenten (Brunssum, Heerlen, Landgraaf en Kerkrade) in Parkstad scoren ook Maastricht, Eijsden-Margraten, Vaals, Valkenburg aan de Geul en Sittard-Geleen hoger dan het landelijk gemiddelde (2,29%).

Hieronder staan de uitvalpercentages naar onderwijssoort per subregio. Vo- en Vavo leerlingen die in Maastricht-Heuvelland wonen, hebben het hoogste risico op uitval. Voor wat betreft het mbo gaat het om jongeren woonachtig in Parkstad. In de Westelijke Mijnstreek is het aandeel zowel op vo als mbo voortijdig schoolverlaters het laagst.

2023-2024	Vsv-ers totaal		VSV-ers VO		VSV-ers MBO		VSV-ers VAVO (18+)	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
Parkstad Limburg	515	3,42%	122	1,19%	380	7,99%	13	13,00%
Maastricht Heuvelland	297	3,08%	95	1,33%	186	7,71%	16	15,38%
Westelijke Mijnstreek	201	2,72%	35	0,68%	163	7,44%	3	7,14%
Zuid-Limburg	1013	3,15%	252	1,12%	729	7,79%	32	13,01%
Landelijk	29163	2,29%	6142	0,69%	22308	6,05%	713	9,69%

F. Redenen van uitval

De redenen van uitval zijn divers. Bij de mbo1 opleiding zagen we dat vooral multiproblematiek, soms in combinatie met motivatieproblemen, redenen zijn voor uitval. Ook in het vo en andere mbo niveaus zijn dit vooral de redenen voor uitval. Vanuit landelijk onderzoek blijkt dat uitvallers vaker een voorgeschiedenis van verzuim en thuiszitten hebben. Dit wil zeggen dat ze nog wel op school ingeschreven stonden, maar niet meer naar school gingen.

Uit onderzoek van Regioplan¹¹ blijkt dat arbeidsmarkt gerelateerde factoren geen doorslaggevende rol spelen bij het stoppen met school. Het gaat vaker om school- en student gerelateerde factoren. Een opleiding voldoet bijvoorbeeld niet aan de verwachtingen of er is te weinig ervaren flexibiliteit van de opleiding of te weinig of verkeerde begeleiding. Daarnaast spelen de thuissituatie of de sociale omgeving een rol net zoals het moeilijk vinden om een studiekeuze te maken.

Verder onderzoek¹² laat zien dat vaardigheden en financiële hulpbronnen van belang zijn bij het voorkomen van voortijdig schoolverlaten. De doorstroomconsulenten hebben ook ervaren dat uitval vaak voorkomen kan worden als de financiële problematiek bij jongeren opgelost is.

Voorheen was er vaker sprake van groenpluk (het binnenhalen van ongediplomeerde studenten door een bedrijf), maar tegenwoordig lijkt dit minder aan de orde te zijn. Er is een groep jongeren die er wel voor kiest om te gaan werken, maar dit heeft vaak te maken met het verkrijgen van benodigde inkomsten.

G. Schooluitval naar leeftijd

2023-2024 VSV cijfers regio 39 per leeftijd -aantal											
Leeftijd per regio	<15	16	17	18-	18	19	20	21	22	18+	Totaal
Parkstad	17	18	67	102	173	119	58	32	31	413	515
Maastricht Heuvelland	8	16	33	57	100	69	38	19	14	240	297
Westelijke Mijnstreek	7	3	20	30	84	42	22	15	8	171	297

De grootste groep schooluitvallers betreft jongeren van 18 jaar (en ouder). Deze jongeren zijn op grond van de Leerplichtwet niet meer verplicht om naar school te gaan. Wel blijven de Doorstroompunten deze jongeren volgen en motiveren.

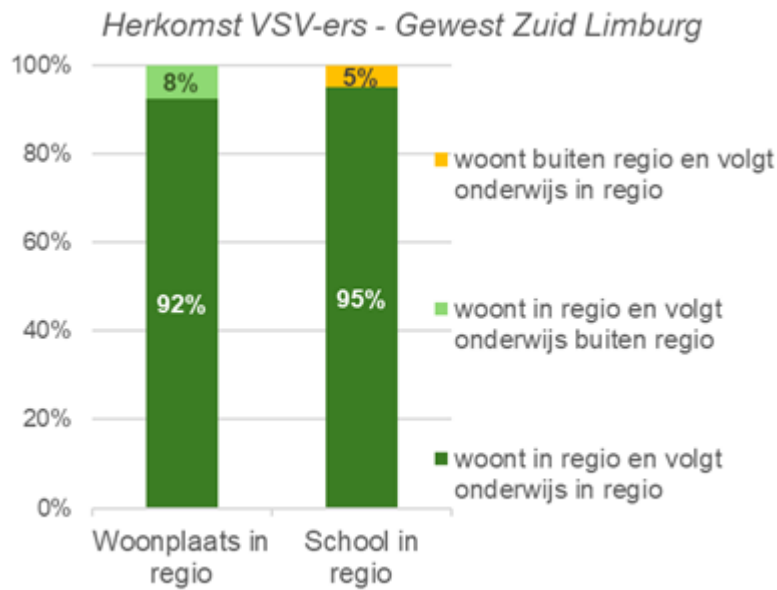
Ook de groep 16- 17-jarigen die uitvalt wordt groter. Dit is een probleem dat in alle regio's speelt. Er zijn voor deze doelgroep onvoldoende alternatieven in de onderwijsroute of combinatie onderwijs-arbeid.

De jongste leerlingen die in het overzicht genoemd staan, zijn in de praktijk vaak geen schooluitvallers. Zij waren op de teldatum niet ingeschreven op een school, waardoor ze als schooluitvaller zijn meegeteld. In de praktijk zijn zij na de teldatum wel gestart op een school.

¹¹ Regioplan "VSV-ers aan het werk", maart 2025.

¹² ROA "Different NEETs, different needs?", Lynn L.J. van Vugt, Maastricht 2023

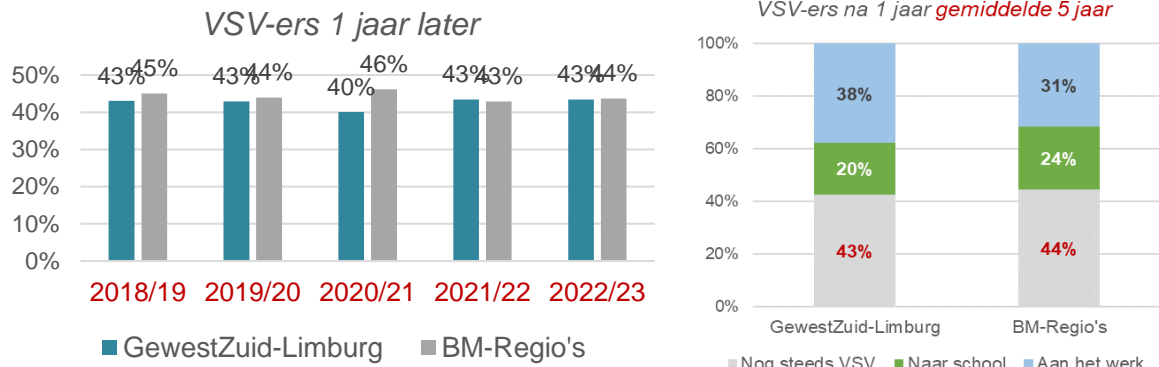
H. Schooluitval naar regionale herkomst

Deze tabel toont de herkomst van voortijdig schoolverlaters naar woonplaats en naar schoolgaand in de regio. Het blijkt dat ruim negen op tien van de voortijdig schoolverlaters (92%) in de regio woont en ook naar school gaat in de regio Zuid-Limburg. Dit betekent dat de vsv-maatregelen in behoorlijke mate van invloed kunnen zijn. Er is ook maar een klein percentage (5%) schoolverlaters op de scholen in Zuid-Limburg dat afkomstig is van buiten de regio.

2.2. VSV één jaar later

Deze paragraaf biedt inzicht in de situatie van jongeren die een jaar eerder zijn uitgevallen. In de tussentijd zijn zij door de doorstroompunten en/of gemeenten begeleid richting onderwijs, werk of een andere zinvolle daginvulling. Waar zijn zij uiteindelijk terechtgekomen, en sluit die plek aan bij hun mogelijkheden?

Het percentage jongeren dat één jaar na uitval nog steeds als voortijdig schoolverlater (vsv'er) geregistreerd staat, ligt in deze regio in vijf jaren gemiddeld iets lager dan in vergelijkbare benchmarkregio's. Van de vsv'ers uit het schooljaar 2022–2023 was op 1 oktober 2024 nog 43% zonder opleiding of werk.

Opvallend is dat in deze regio relatief meer jongeren aan het werk zijn en minder terugkeren naar het onderwijs. Dit wijst erop dat onze gezamenlijke inzet met onder andere de consultants kwetsbare jongeren bij de doorstroompunten, jongerenjobcoaches en een steeds intensievere samenwerking met de arbeidsmarkt effect begint te sorteren.

Een deel van de jongeren kiest bewust voor werk, bijvoorbeeld omdat zij graag praktisch bezig is of beter leert in een praktijkgerichte omgeving. Tegelijkertijd zijn er ook jongeren die voortijdig stoppen met school omdat zij geld willen of moeten verdienen, bijvoorbeeld door financiële druk thuis of omdat zij geen passende plek in het onderwijs meer vinden. Dit is een ontwikkeling die we willen voorkomen. Het is belangrijk om voor deze groep goede alternatieven te bieden, zodat zij alsnog een startkwalificatie kunnen behalen. Ook is het concept van 'leven lang leren' relevant voor deze jongeren, zodat zij op een later moment alsnog de mogelijkheid hebben om (bij)scholing te volgen.

Een belangrijk aandachtspunt is dat jongeren die naar school zijn gegaan of zijn gaan werken in het buitenland, of als zelfstandige aan de slag zijn gegaan, administratief nog als vsv'er worden geregistreerd. Doordat we in een grensregio opereren, ligt het aantal jongeren dat in werkelijkheid onderwijs volgt of werkt (ook als zzp'er) mogelijk hoger dan de cijfers laten zien.

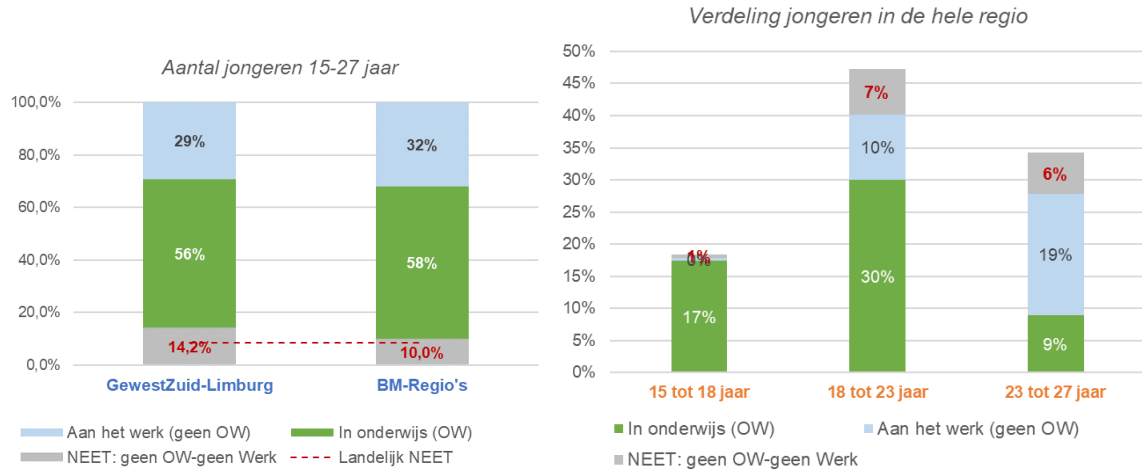
Daarnaast blijven ook jongeren die tijdelijk een tussenjaar nemen, bijvoorbeeld om te reizen, geregistreerd als vsv'er. Kortom: niet alle jongeren die na een jaar nog als vsv'er bekend staan, verkeren per definitie in een kwetsbare positie — al geldt dit voor het merendeel wel.

Het gaat om de volgende aantallen per gemeente.

gemeente	t0 startpopulatie op 01-10-2022	t1 nieuwe vsv-ers op 01-10-2023	t2 nog steeds vsv- er op 01-10-2024	t2 aan het werk op 01-10-2024	t2 terug in onderwijs op 01-10-2024
Beekdaelen	2147	36	14	16	6
Brunssum	1665	53	18	30	5
Heerlen	5011	179	83	59	37
Kerkrade	2465	99	42	36	21
Landgraaf	2239	79	21	37	21
Simpelveld	637	9	<5	<5	<5
Voerendaal	750	15	5	5	5
Totaal			183	183	95
Eijsden-Margraten	1419	29	10	11	8
Gulpen-Wittern	758	14	8	<5	<5
Maastricht	4966	179	96	56	27
Meerssen	1207	22	<5	<5	<5
Vaals	361	8	5	<5	<5
Valkenburg aan de Geul	854	12	<5	<5	<5
Totaal			119	67	35
Beek	868	14	<5	<5	<5
Stein	1306	28	<5	<5	<5
Sittard-Geleen	5203	149	59	60	30
Totaal			59	60	30

2.3. Jongeren zonder school, werk of training (NEET)

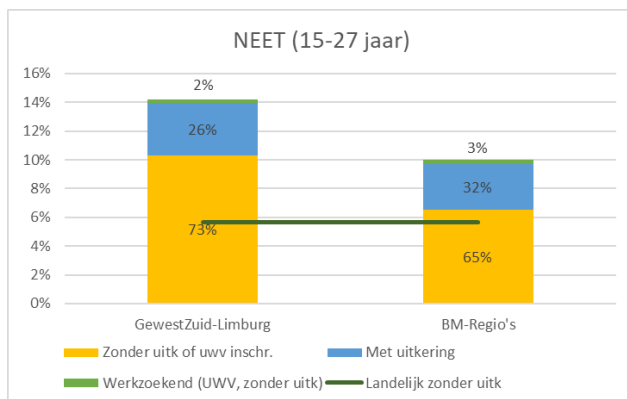
De jongeren van 15 tot 27 jaar die geen werk, niet naar school gaan en/of een training volgen, wordt ook wel aangeduid met de term NEET (Not in Employment, Education or Training).

Van alle jongeren tussen 15 en 27 jaar in Zuid-Limburg is 29% aan het werk, 56% staat ingeschreven in het onderwijs en van 14,2% van de jongeren is geen school of werk bekend. Dit zijn zogenaamde NEET's. Dit percentage is hoger dan in de benchmarkregio's en het landelijk gemiddelde. Uit de tabel rechts blijkt dat het om jongeren vanaf 18 jaar gaat.

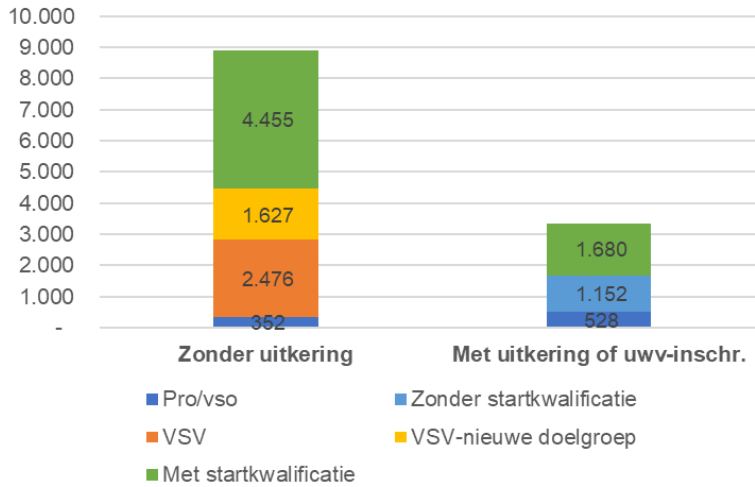
Het percentage NEET jongeren is een inschatting gebaseerd op een onderzoek dat is uitgevoerd in Amsterdam. Het gaat om jongeren tussen de 15 en 27 jaar die op een bepaald moment niet werken en geen onderwijs of training volgen (in Zuid-Limburg ongeveer 7.800 jongeren).

De jongeren zonder startkwalificatie in deze groep zijn in beeld bij het doorstroompunt. Een deel van de groep (vanaf 18 jaar) ontvangt een bijstandsuitkering en is hierdoor in beeld bij de afdeling Werk & Inkomen (W&I) van de gemeente, of is als niet-uitkeringsgerechtigde in begeleiding (en dus bekend) bij W&I. Een klein deel is bekend bij het UWV. Een deel van deze jongere volgt mogelijk onderwijs of werkt in het buitenland, of is bijvoorbeeld zzp-er of zelfstandige. De Neet-analyse is voor ons als grensregio minder betrouwbaar, omdat gegevens over werk en scholing in het buitenland hierin niet verwerkt zijn.

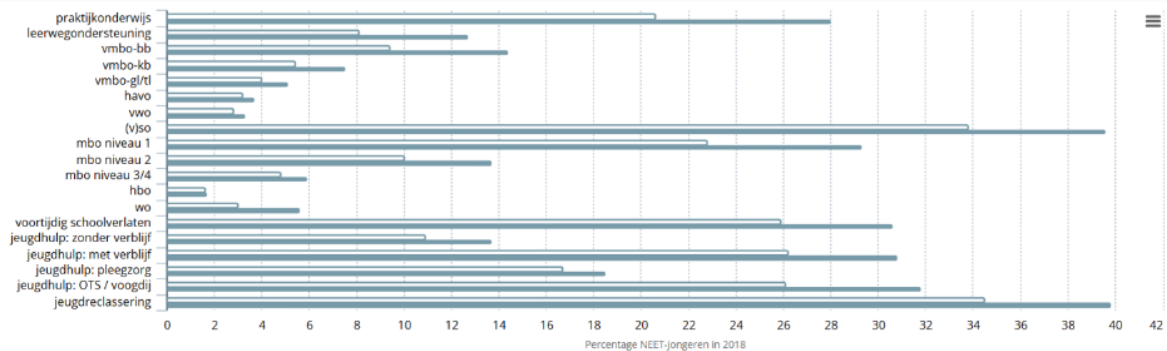

Opvallend is dat in Zuid-Limburg veel NEET-jongeren geen uitkering aanvragen. Mogelijk dat een deel van deze groep in het buitenland onderwijs volgt of werkt, of zelfstandige is. Maar het is ook mogelijk dat deze jongeren daadwerkelijk geen inkomsten hebben en bijvoorbeeld onderhouden worden door ouders of een partner, of dat ze andere inkomsten hebben, zoals uit zwart werk of uit criminaliteit.

Verdeling NEET-jongeren

jongeren van 16 tot 24 jaar oud, naar opleiding- en zorgachtergrond

Selecteer uw regio/gemeente:

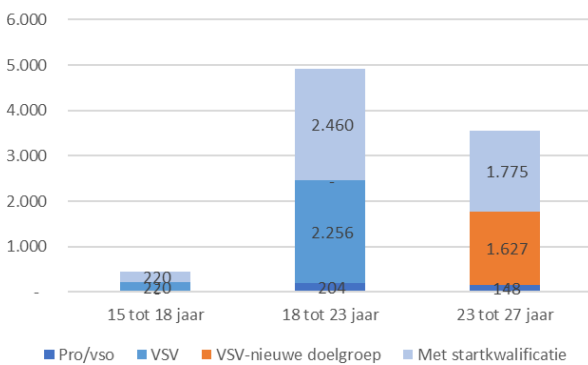
Zuid-Limburg

Bron: (2018) analyses van het Nji op niet-openbare CBS microdata

In de grafiek wordt per opleiding en zorgtype (tussen 2010-2017) in procenten aangegeven hoeveel van deze jongeren op termijn NEET werden (in 2018). Zo is te zien dat van de jongeren een geschiedenis hebben in de jeugdreclassering (tussen 2010 en 2017 één of meerdere keren in jeugdreclassering), ruim één op de drie in 2018 geen werk of opleiding had. Ook jongeren met een geschiedenis in het speciaal onderwijs (v)so; 34%) en jongeren die jeugdhulp met verblijf hebben gehad (26%) worden relatief vaak NEET. Hetzelfde geldt voor voortijdig schoolverlaters (26%). Ter vergelijking, van de jongeren met een achtergrond in het hbo of wo werd minder dan 3% NEET in 2018. Je kunt ook de cijfers voor jouw regio bekijken door links onder de visualisatie de juiste regio te selecteren.

*We kijken hier naar jongeren van 16-24 jaar, omdat we van jongeren tussen de 25-27 jaar de voorgeschiedenis niet kunnen herleiden.

NEET- zonder uitk. of uww-inschr.

Samenvattend:

- Niet alle jongeren hebben evenveel kans om Neet-jongere te worden. Jongeren die te maken hebben gehad met jeugdreclassering of die het vso verlaten, lopen het grootste risico (info NJI¹³).
- Van de NEET-jongeren heeft 27% een uitkering. Alhoewel het doorstroompunt opvolgt, is de uitkerende instantie (gemeente of UWV) primair verantwoordelijk voor begeleiding naar werk of dagbesteding.
- Van alle NEET-jongeren zonder uitkering heeft 50% een startkwalificatie. Dit zijn 3900 jongeren.
- Van alle NEET-jongeren heeft 50% geen startkwalificatie. Deze jongeren zijn of komen in beeld bij de Doorstroompunten.
  - De jongeren zonder startkwalificatie van 15 tot 23 jaar, dat wil zeggen 27% (2.109 jongeren), zijn nu al doelgroep van het doorstroompunt. De caseload van het doorstroompunt is breder, zij volgen alle jongeren tot 23 jaar zonder startkwalificatie, ook als ze werken of naar school gaan.
  - De jongeren zonder startkwalificatie van 23 tot 27 jaar is een nieuwe doelgroep voor de doorstroompunten. Het gaat om 19% van de NEET-jongeren (1627 jongeren). De verwachting is volgens LPBL dat ongeveer 10% van deze groep begeleiding zal willen ontvangen van de doorstroomcoach. De subregio Westelijke-Mijnstreek bedient deze groep al en schatten in dat het rond de 25% ligt. Dit zijn in de regio circa 375 jongeren.
  - De overige jongeren (4% ofwel 286) behoren tot de doelgroep kwetsbare jongeren, ook zij ontvangen nu al begeleiding van het doorstroompunt.

---

¹³ [Cijfers over jeugdwerkloosheid | Nederlands Jeugdinstituut](#)

3. Huidig aanbod

In deze paragraaf brengen wij in beeld welke ondersteuning er nu al beschikbaar is in de regio en wat er nog nodig is.

3.1. Reguliere ondersteuning

De reguliere ondersteuning gaat over datgene wat de diverse partijen momenteel doen en wat beter kan.

Allereerst gaan we in op het aanbod op scholen. Daarna beschrijven we het aanbod door gemeenten. Vervolgens lichten we de in deze regio gezamenlijk gemaakte afspraken met betrekking tot ondersteuning en zorg toe.

3.1.1. Onderwijs

	Voortgezet onderwijs																				MBO					
	Techniekcollege PL	Broekland	Eijkhagen-college	Grotius	Sintarmeerten-college	Nieuwe Thermen	Emma College	IvOO VSO Diploma stroom	Bernarduscollege	Brandenberg	Herle	Holz	Bonnefonten	VMBO Maastricht	Sophianum	Stella maris	Porta mosana	Maartens-college	Groenewald	Da Capo	Graaf Huyn	VISTA college	Yuverta	Gilde		
<i>Vooraf (orientatie matching)</i>																										
Online oriëntatie	x	x			x	x		x		x	x		x	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
Matchingsprogramma						x						x											x		x	
Meeloopdagen	x	x	x	x	x	x	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
Maatwerkinstroomprogramma	x	x				x	x	x			x	x	x	x	x			x	x	x	x	x	x	x	x	
Oriëntatiejaar of -programma							x				x							x	x				x		x	
Instroomprogramma Havo 4														x	x		x	x	x			x	x		x	
Eerste lijn																										
Studieloopbaanbegeleider (mentor)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
Verzuimmedewerker/coördinator	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x	x	x	x	x	x		x	x			x	x	x	x	
(Stage)-begeleider (Dp'yer)	x	x	x			x	x		x	x	x	x	x	x	x	x		x	x	x	x	x	x	x	x	
Maatwerkonderwijs	x	x	x	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x	x	x	x	x	x	x	x	
Tweede lijn																										
Fysiek inlooppunt ondersteuning en loopbaanbegeleiding			x	x	x	x	x	x	x	x		x	x	x	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x	
Chat, bellen, mailen en whatsapp voor ondersteuning & begeleiding	x	x	x	x	x	x	x	x			x	x	x	x	x		x	x	x				x	x	x	
Trajectbegeleider: studiebelemmeringen, lb-vragen, uitstroombegl.			x	x		x		x	x		x	x	x	x	x		x	x	x	x			x		x	
Coördinator (B&O / zorg)	x	x	x	x	x		x	x		x	x	x	x	x	x		x	x	x	x	x	x	x	x		
Plus- / Ondersteuning & Advies-team	x	x	x	x		x	x	x			x	x	x	x				x	x	x	x	x	x		x	
Begeleiding passend onderwijs	x	x	x	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x					x	x		x	x	x	
Time-out programma	x	x	x	x		x	x	x		x	x	x	x	x	x			x			x	x	x		x	
Extra stagebegeleiding										x	x	x	x	x							x			x		x
Heroriëntatieprogramma switchers						x																	x		x	
Extra taal ondersteuning			x		x		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x	x	x	x	x	x		x	
Klas als werkplaats (niv 1 en 2)/ zorgklas											x			x	x								x			
Derde lijn																										
Schoolmaatschappelijk werker	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
Op maat gedragstrainingen			x			x	x	x		x	x	x	x	x				x	x				x	x	x	
Financiële coach									x		x												x	x	x	
Studenttoeches (peer-to-peer)												x											x		x	
(Student)psycholoog / GGZ													x	x	x		x	x	x	x	x	x	x		x	
Vertrouwenspersoon	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x	x	x	x	x	x	x	x	
Verslavingszorg						x																		x	x	x
Loket Werk en inkomen																								x	x	x
Aanbod nazorg (pilots en projecten)												x		x										x	x	x

We hebben geprobeerd per school inzichtelijk te maken welk aanbod precies beschikbaar is. In de praktijk blijkt niet altijd eenvoudig, omdat begrippen en definities niet overal op dezelfde manier worden gebruikt. Zo kan een school aangeven een bepaald aanbod niet te hebben, terwijl er wel een vergelijkbare voorziening is die niet direct onder een bestaande categorie valt. We hebben in het overzicht het aanbod gepresenteerd met de opmerking dat door de variatie in terminologie het overzicht wel inzicht biedt, maar niet de werkelijkheid bevat. Sommige thema's zijn ook relevanter voor het mbo, dan het vo.

Daarom hebben we er voor gekozen om het aanbod ook te beschrijven aan de hand van enkele thema's. Per thema geven we aan wat er al goed gaat en waar nog ruimte is voor verbetering.

A. Voorgezet onderwijs

1. LOB

LOB zit bij de meeste scholen verankerd in het onderwijsaanbod en maakt deel uit van het reguliere lesprogramma. De meeste leerlingen maken ook met behulp van dit aanbod keuzes voor profielen en vervolgonderwijs. Daarnaast worden er ook individuele trajecten ingezet. Bijvoorbeeld op het moment dat een leerling dreigt uit te vallen. Samen met een decaan/andere functionaris van de school of ingeschakelde externe persoon, worden de kwaliteiten, affiniteiten en verbeterpunten van een leerling in kaart gebracht om zo tot een vervolg advies en keuze te komen.

2. Begeleiding op school

De begeleiding op de vo-scholen is ingericht volgens een samenwerkingsverband breed afgesproken structuur. Naarmate het niet lukt om zaken binnen de klas op te pakken, wordt er binnen de school steeds verder opgeschaald. Hierbij kan de school ook een beroep doen op de interne en externe aanwezige expertises (schoolmaatschappelijk werker, jeugdarts, ondersteuningscoördinator, gedragswetenschapper, etc.). Diverse samenwerkingspartners zijn bij de school betrokken, waardoor er een breder aanbod aan mogelijkheden ontstaat. Het knooppunt overleg vormt de plek waarin een plan van aanpak rondom een leerling wordt afgestemd. Binnen een aantal van de v(s)o scholen bestaan er ook doelgroep arrangementen, waarbij er een vaste intensieve samenwerking is tussen de school en een zorgpartner. Verder zijn schoolarrangementen in het reguliere onderwijs (in ontwikkeling).

3. Maatwerkonderwijs

Wanneer het een leerling niet (meer) lukt om mee te draaien in de eigen klas, hebben de scholen een maatwerkplek/voorziening ingericht. Met deze maatwerkplek/voorziening wordt geprobeerd om te voorkomen dat een leerling uitvalt, maar ook om weer terug te werken naar de klas. Soms lukt dit ondanks alle inspanningen niet. Wanneer het de v(s)o school niet voldoende lukt om op de ondersteuningsbehoeften in te spelen, kan in een knooppuntgesprek met alle betrokkenen worden besloten om een onderwijszorgarrangement aan te vragen. Tegelijkertijd wordt er een jeugdzorgindicatie door de gemeente afgegeven. Hierbij wordt behandeling, begeleiding en onderwijs in combinatie aangeboden.

4. Overgang naar mbo

Idealiter schrijft de leerling zich na het behalen van zijn vmbo diploma in bij een mbo-instelling. Voor een groep leerlingen die in het vmbo een beroep heeft gedaan op de ondersteuningsstructuur van de school bestaat de mogelijkheid dat er extra overleg plaatsvindt tussen de school van herkomst en de nieuwe mbo-instelling. Dit om af te stemmen hoe de overstap naar het mbo zo kansrijk mogelijk kan worden opgepakt. Voor leerlingen die uitvallen binnen het voortgezet onderwijs, is het mbo vaak de plek waar ze weer hun schoolcarrière kunnen oppakken. Er zijn diverse mogelijkheden om deze overstap extra te begeleiden (knooppuntgesprek, Buddy in de overstap). Toch wordt hier niet altijd gebruik van gemaakt. Soms omdat ouders en leerling niet willen dat de vo school zich met de overstap bemoeit, soms omdat de vo-school niet op de hoogte is van een aanmelding, maar ook omdat de vo-school ouders en leerling de opdracht geeft om zelf een vervolgschool te zoeken.

B. Middelbaar beroepsonderwijs

1. LOB

Binnen het mbo wordt sterk ingezet op LOB, met als doel studenten te ondersteunen bij het maken van een passende studiekeuze en zo vroegtijdige uitval te voorkomen. Studenten starten doorgaans met een Digitaal Doorstroomdossier en krijgen tijdens de intake gerichte loopbaanvragen voorgelegd. Elke opleiding biedt voorafgaand aan de start oriëntatiemogelijkheden, zoals informatieve webpagina's, open dagen, meeloopdagen en een instroomtraject op maat. Zowel VISTA als Gilde maken gebruik van matchingsprogramma's, bieden een oriëntatiejaar aan en hanteren een instroomprogramma voor havo 4-leerlingen. Deze initiatieven zijn niet uniform georganiseerd; iedere opleiding geeft hier op eigen wijze invulling aan. De basis voor LOB is in de regio goed ingericht. Uiteraard zijn er altijd verbeterpunten, maar het bestaande fundament biedt voldoende aanknopingspunten voor verdere versterking van het LOB-aanbod.

2. Begeleiding op school en maatwerk

Eerste lijn – Onderwijsteams als basis

Binnen VISTA College, Gilde Opleidingen en Yuverta vervullen studieloopbaanbegeleiders, verzuimmedewerkers en stagebegeleiders een centrale rol in de ondersteuning van studenten. Alle instellingen bieden onderwijs op maat. Bij VISTA vormen de onderwijsteams – bestaande uit docenten en mentoren – de eerste lijn. Deze teams zijn uitgebreid met zorgmentoren en verzuimcoördinatoren, om beter in te spelen op de ondersteuningsbehoefte van studenten.

Tweede lijn – Extra ondersteuning bij schoolse problematiek

De tweede lijn bestaat uit ondersteunende functies voor studenten met extra behoeften, mits het om schoolse problematiek gaat. Bijvoorbeeld het inschakelen van loopbaanconsulent bij een verkeerde studiekeuze, fysieke en digitale inlooppunten voor ondersteuning en loopbaanbegeleiding, heroriëntatietrajecten voor switchers en extra taalondersteuning.

In niveau 1 zijn zorgmentoren beschikbaar als aanvulling op reguliere mentoren – mede noodzakelijk vanwege het hoge verloop onder nieuwe mentoren. Ook in niveau 2 groeit het gebruik van het zorgmentoraat.

Daarnaast wordt in niveau 2, 3 en 4 steeds vaker gewerkt met een intensieve verzuimaanpak: verzuimcoördinatoren ontlasten mentoren, en maatwerkklassen helpen studenten met risico op uitval alsnog richting een diploma. Deze klassen functioneren als een 'zorgklas'.

Start+

Specifiek noemen wij het project Start+. Met ingang van 1 september 2025 start VISTA College met het project Start+. Dit initiatief, opgezet in samenwerking met MBO niveau 1, enkele opleidingen op niveau 2 en de taalafdeling, heeft als doel voortijdige uitval te voorkomen en het toekomstperspectief van studenten te versterken. Elke student ontvangt een passend en inclusief leeradvies, met een maatwerkroute, ondersteund door zorg en begeleiding en afgestemd met externe partners.

De doelstellingen zijn:

- Een diploma (startkwalificatie of mbo-1, BOL of BBL);
- Mbo-certificaten of een praktijkverklaring met werkcomponent;
- Toeleiding naar werk of participatieplekken.

Start+ is bedoeld voor iedereen vanaf 16 jaar die extra ondersteuning nodig heeft om te kunnen participeren in de maatschappij.

Derde lijn – Externe specialistische ondersteuning

De derde lijn bestaat uit externe expertises die zijn gekoppeld aan het mbo-knooppunt. Deze ondersteuning is beschikbaar voor alle opleidingen. Denk aan een mbo-coach (schoolmaatschappelijk werk), een budgetcoach, coördinator integrale veiligheid, en een Jeugdboa (via 'Preventie met Gezag').

3.1.2. Doorstroompunten en gemeenten

	Parkstad							Westelijke Mijnstreek			Maastricht Heuvelland					
	Beekdaalen	Brunssum	Heerlen	Kerkrade	Landgraaf	Simpelveld	Voerendaal	Sittard	Stein	Beek	Maastricht	Eijsden	Gulpen	Meers	Valken	Vaals
Doorstroompunten																
Verzuim 18+ monitoring	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Verzuim 18+ contactpersoon op school	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Verzuim 18+ huisbezoeken	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Aanwezig bij exitgesprekken op school	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Benaderen 18-23 + huisbezoek	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Doorleiden 18-23 m.b.v. sociale kaart	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Individuele begeleiding 18-23	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Eigen groepsaanbod 18-23	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Ingekocht trajectaanbod 18-23	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
"oud-vey" aanpak	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Benaderen + ondersteunen 23-27								x	x	x						
Werk en inkomen																
Aanvraag bijstand (18 en 27 jaar) online		x							x	x	x					
Jongerenloket									x	x	x					
Jongerenconsulenten					x					x	x					
Jongerenconsulent PRO/VSO									x	x	x	x	x	x	x	x
Jobsupport / jobcoaches jongeren	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x						
Leerwerktrajecten bijstandsgerechtigden	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Leerwerktrajecten < 23 jaar		x	x	x	x				x	x	x	x	x	x	x	x
Leerwerktrajecten NUG	x	x	x	x				x	x	x	x	x	x	x	x	x
Actief benaderen jongeren 23-27									x	x	x					
Jongerenwerk																
(Regulier) Jongerenwerkers (10 tot 24 jaar)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x					
(Intensieve) Jongerencoach (12 tot 23/25/27 jaar)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x					
Jongerenwerk Veiligheid		x	x	x	x	x			x	x	x					
Jongeren Informatie Punt / jongerenpraekuur	x	x	x						x	x	x					
Jongerenwerk MBO		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x					
Centrum voor Jeugd en Gezin																
Advies en ondersteuning (t/m 18 jaar)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x					
Jeugdcoach/adviseur PO/VO									x	x	x					
Trainingen jongeren < 18 (vrij toegankelijk)				x	x	x			x	x	x	x				
Trainingen jongeren > 18 (vrij toegankelijk)				x	x				x	x	x					
Wijkteams																
Advies en/of ondersteuning jeugd (t/m 18)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x					
Advies en/of ondersteuning 18+	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x					
Geïndiceerde hulp (jeugdhulp / WMO / GGZ)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

Uit de inventarisatie blijkt dat het aanbod voor jongeren tot 23 jaar in de meeste gemeenten goed is georganiseerd. In enkele gevallen geven gemeenten aan bepaalde voorzieningen niet te bieden, al kan dit ook voortkomen uit verschillen in interpretatie van gebruikte begrippen.

Voor de doelgroep van 23 tot 27 jaar is het aanbod nog niet overall volledig en vraagt verdere ontwikkeling en concretisering. De Doorstroompunten hebben al een breed aanbod. In de subregio's Maastricht-Heuvelland en Parkstad beschikken de gemeentelijke diensten Werk & Inkomen momenteel niet over een jongerenconsulent en/of een jongerenloket. Dit is opvallend, aangezien de nieuwe wet juist vraagt om een intensievere samenwerking met de doorstroompunten. In de Westelijke Mijnstreek is dit aanbod wél aanwezig. Daarom wordt onderzocht of de daar opgedane good practices ook toepasbaar zijn in de andere twee subregio's. Daarnaast blijkt dat er met regelmaat geen passend alternatief aanbod beschikbaar is voor jongeren van 16 en 17 jaar.

Meervoudige problematiek en aansluiting sociaal domein

Jongeren met meervoudige problematiek hebben een veel grotere kans om geen startkwalificatie te halen of niet duurzaam aan het werk te komen. Het is hierin belangrijk dat de ondersteuning toegankelijk en laagdrempelig beschikbaar is. De problemen waar deze jongeren mee kampen, kunnen vaak niet alleen vanuit het regionaal programma opgepakt worden. Daarom is het belangrijk dat andere domeinen bij de aanpak worden betrokken.

Bovendien daalt volgens de Gezondheidsmonitor Jeugd 2023 de mentale gezondheid van jongeren, neemt het ervaren van stress toe, en ongezonde gedragingen zoals vaperen en problematisch gebruik van social media groeien in omvang. Jongeren in Limburg ervaren inmiddels vaker slecht slapen, minder geluk en meer stress, wat bijdraagt aan meervoudige problematiek door stapeling van problemen.

Hoewel de ontwikkelingen op het sociale domein buiten de reikwijdte van dit programma vallen, zijn zij er nauw mee verweven. In de regio wordt op steeds meer terreinen gewerkt aan uniformering op dit gebied. Daarom is goede afstemming met het sociaal domein essentieel. Wij sluiten aan op bestaande structuren, zoals de agenda passend onderwijs-zorg, de afspraken in het kader van het verbeteren van de (mentale) zorg en de mogelijkheden binnen de Participatiewet in Balans. Waar nodig kan vanuit het programma aangevuld worden op de bestaande afspraken.

3.2. Analyse inzet programmamiddelen 2020-2025

Bij de start van het regionale VSV-programma 2020–2025 zijn vijftien maatregelen in gang gezet. Op dit moment zijn daarvan nog acht actief, waaronder één nieuwe maatregel: de Intensieve Verzuim-aanpak (IVA).

Gedurende de looptijd van het programma is bewust gekozen voor een gerichtere inzet. Uit onderzoek blijkt namelijk dat interventies het meeste maatschappelijke effect hebben wanneer ze voorkomen dat jongeren daadwerkelijk uitvallen. Daarom ligt de nadruk op jongeren die op het punt staan het onderwijs te verlaten of dat al hebben gedaan.

De effectiviteit van een maatregel hangt sterk samen met de doelgroep waarop deze is gericht. We onderscheiden vier niveaus:

1. Alle leerlingen
2. Leerlingen met een verhoogd risico op uitval, op basis van algemene statistische kenmerken zoals een kwetsbare thuissituatie
3. Leerlingen met een hoog individueel risico op korte termijn uitval, gesignaleerd door mensen uit hun directe omgeving
4. Jongeren die al zijn uitgevallen uit het onderwijs

Hoe specifiek een maatregel zich richt op de doelgroepen 3 en 4, hoe groter het verwachte maatschappelijk rendement. Deze inzichten bieden houvast bij het maken van keuzes voor toekomstige maatregelen.

In deze paragraaf worden de huidige maatregelen uit het VSV-programma 2020–2025 in beeld gebracht, inclusief de bijbehorende inzet van middelen in percentages. Daarbij is onderscheid gemaakt naar het doel van de maatregel, het type onderwijs en de doelgroep waarop deze zich richt. Ook de maatregelen die in september 2025 van start gaan, bekostigd met de extra uitkering, zijn hierin meegenomen.

Onderstaande overzicht geeft inzicht in de maatregelen naar beleidsdoel, schooltype en doelgroep.

Maatregel	Omschrijving	Beleidsdoel		Schooltype				Doelgroep			
		Voorkomen	Naar school/werk	pro-vso	vo	mbo	thuis	All ltn	Kwetsbaar	Hoog uitvalrisico	Uitvalter
2025											
Buddy in de overstap	Ondersteunen van jongeren in de overstap van v(s)o naar een andere vo school of het mbo niv 2 t/m 4	X		X	X					X	
Intensieve verzuimaanpak	Het vroegtijdig signaleren en effectief begeleiden van studenten met verzuimproblemen om schooluitval te voorkomen.	X				X				X	
Mbo coach (tijdelijk)	Kortdurende begeleiding van overbelaste studenten en collectieve preventieve activiteiten	X				X		X		X	
NT coaches en loopbaanconsulenten	Deskundigheidsbevordering van onderwijspersoneel op het gebied van taal en culturele aspecten van nieuwkomers	X				X			X		
Sluitende aanpak kwetsbare jongeren	Het ondersteunen van jongeren in de Entree opleiding naar arbeid of een andere vorm van participatie (zorgmentoraat en toeleidingsfunctionaris), inclusief certificering.	X				X			X	X	
Consulenten nieuwkomers	Begeleiding van vsv-ers en uitstromende ISK leerlingen tijdens en na de overstap naar vervolgonderwijs en in het mbo	X	X		X		X			X	X
Consulenten kwetsbare jongeren	Het monitoren, begeleiden en ondersteunen van kwetsbare jongeren van 16 tot 23 jaar die dreigen uit te vallen of al zijn uitgevallen.	X	X	X						X	X
Kortdurende arrangementen	Werkbudget DP als snel ingrijpen nodig is om uitval te voorkomen of om toeleiding naar werk of school te realiseren		X				X				X
2025 en 2026	Extra uitkering, start september 2025										
VO coach Parkstad	Intensieve begeleiding van vo-leerlingen die dreigen uit te vallen	X			X					X	
Mbo coaches VISTA	Kortdurende begeleiding van overbelaste studenten	X				X			X		
Maatwerktrajecten DP	Intensieve maatwerktrajecten voor jongeren die dreigen uit te vallen of uitgevallen zijn om hen terug te leiden naar school of doorgeleiden naar werk	X	X				X			X	

Inzet middelen naar beleidsdoel, schooltype en doelgroep

Beleidsdoel	Percentage
Voorkomen	66%
Naar school/werk	34%

Twee derde van de middelen wordt ingezet om voortijdig schoolverlaten te voorkomen. Het resterende deel, een derde, is bestemd voor jongeren die al zijn uitgevallen en begeleid worden bij hun terugkeer naar onderwijs of bij de overstap naar werk.

Schooltype	Percentage
Pro-vso	16%
vo	12%
mbo	51%
thuis	22%

De helft van de beschikbare middelen wordt ingezet voor maatregelen binnen het mbo. De andere helft is bestemd voor pro- en vso-leerlingen, vo-leerlingen en jongeren die inmiddels niet meer naar school gaan.

Aangezien ongeveer 75% van de schooluitvallers afkomstig is uit het mbo, wordt het budget hiermee grotendeels evenredig verdeeld: 50% voor het mbo en 22% voor jongeren die al zijn uitgevallen.

Doelgroep	Percentage
Alle leerlingen	8,6%
Kwetsbaar (groep)	8,5%
Hoog uitval risico (individueel)	51,5%
Uitvaller	31,4%

Het merendeel van de middelen (82,9%) wordt ingezet voor maatregelen met het grootste maatschappelijke effect. Deze richten zich op studenten met een hoog risico op uitval en op jongeren die al zijn uitgevallen. Het gaat hierbij om interventies op individueel niveau.

4. Conclusie en bouwstenen voor het programma 2026-2029

4.1. Conclusie

Opvallend hoog aandeel pro/vso-leerlingen en laag aandeel vmbo-instroom

Zuid-Limburg kent een opvallend hoog aandeel leerlingen in het praktijkonderwijs (pro) en voortgezet speciaal onderwijs (vso), met name in Parkstad, maar ook in de andere subregio's. Deze oververtegenwoordiging wijst op kwetsbaarheid onder jongeren in de regio.

De doorstroom vanuit pro en vso naar vervolgonderwijs blijft beperkt in vergelijking met de benchmarkregio's. Waar wel doorstroom plaatsvindt, betreft dit vrijwel uitsluitend mbo niveau 1. De stap naar niveau 2 wordt zelden gemaakt, wat het toekomstperspectief en de kansen op duurzaam werk aanzienlijk verkleint. Een deel van de jongeren dat instroomt in mbo1 stroomt wel in een later stadium door naar mbo2.

Daarnaast valt op dat het aandeel vmbo-leerlingen in Zuid-Limburg relatief laag is. Waarschijnlijk speelt mee dat een deel van de potentiële vmbo-populatie onderwijs volgt in België gezien het aantal vrijstellingen van leerplicht of in het pro/vso terecht komt. Deze ontwikkeling is zorgelijk, want juist leerlingen in het beroepsonderwijs zijn cruciaal voor de regionale arbeidsmarkt. In sectoren waar vakmanschap en praktische vaardigheden essentieel zijn, is de behoefte aan goed opgeleide jongeren groot.

Ook in het mbo doen zich verschuivingen voor: het aantal studenten in voltijd (BOL-)opleidingen neemt af, terwijl het aandeel jongeren dat kiest voor een leer-werktraject (BBL) toeneemt.

Opvallend is verder dat het aandeel havo/vwo-leerlingen relatief hoog is in de subregio's Maastricht-Heuvelland en Westelijke Mijnstreek. In Parkstad is dit aandeel juist lager, wat de sociaal-economische verschillen binnen de regio verder onderstreept.

Structureel hoog percentage voortijdige schooluitval

Zuid-Limburg kent structureel een hoger percentage voortijdige schoolverlaters (vsv) dan het landelijk gemiddelde. In het schooljaar 2023-2024 komt het voorlopige regionale uitvalspercentage uit op 3,15%, tegenover 2,29% landelijk. Binnen de regio is de uitval in Parkstad het hoogst, gevolgd door de Westelijke Mijnstreek en Maastricht-Heuvelland. In al deze subregio's ligt de uitval boven het landelijke gemiddelde. De meeste uitvallers wonen in de grotere gemeenten: Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Brunssum, Maastricht en Sittard-Geleen. Ook in kleinere gemeenten zoals Eijsden-Margraten, Vaals en Valkenburg aan de Geul ligt het uitvalspercentage boven de norm.

De uitval concentreert zich vooral onder de volgende groepen:

- Vmbo-leerlingen vooral in de bovenbouw, met de hoogste percentages in de basisberoepsgerichte leerweg, gevolgd door kader en gemengd/theoretisch. Een deel van deze groep bestaat uit nieuwkomers.
- De meeste uitval vindt plaats in mbo niveau 1, gevolgd door mbo niveau 2. In mbo1 betreft het vaker jongeren afkomstig uit het vmbo (zonder diploma) en zij-instromers.
- In het mbo valt procentueel meer uit in de BBL-routes dan in de BOL opleidingen.

De oorzaken van schooluitval zijn meervoudig en vaak met elkaar verweven. Jongeren haken bijvoorbeeld af door een gebrek aan passende of flexibele alternatieven, instabiele thuissituaties of sociale problematiek, een mismatch tussen de opleiding en verwachting en/of financiële druk.

Uit de analyse blijkt dat maar liefst 92% van de voortijdige schoolverlaters én in Zuid-Limburg woont én daar onderwijs volgt. Slechts 5% komt van buiten de regio. Dit onderstreept het belang van een robuuste en samenhangende regionale aanpak om schooluitval effectief terug te dringen.

Relatief veel jongeren aan het werk een jaar na de schooluitval

Het aandeel jongeren dat een jaar na uitval nog steeds als voortijdig schoolverlater (vsv'er) geregistreerd staat, is onze regio lager dan in vergelijkbare regio's. Ruim de helft van de uitgevallen jongeren is binnen een jaar weer teruggekeerd naar school of aan het werk gegaan. Dit lijkt een resultaat van de gezamenlijke inspanningen van onder andere de consulenten (voor kwetsbare jongeren) doorstroompunten, jongerenjobcoaches en de steeds intensievere samenwerking met de regionale arbeidsmarkt.

Opvallend is dat relatief veel jongeren in deze regio na schooluitval kiezen voor directe instroom in de arbeidsmarkt en minder vaak terugkeren naar het onderwijs. Een deel van de jongeren kiest bewust voor werk, bijvoorbeeld vanwege hun voorkeur voor praktisch bezig zijn of een leerstijl die beter past bij een praktijkgerichte omgeving. Tegelijkertijd is er ook een groep die voortijdig het onderwijs verlaat uit noodzaak, bijvoorbeeld vanwege financiële druk thuis of het ontbreken van een passend onderwijsaanbod. Deze ontwikkeling vraagt om gerichte aandacht. Het is van belang om voor deze jongeren passende alternatieven te ontwikkelen, zodat zij alsnog een startkwalificatie kunnen behalen. Daarnaast is het principe van een leven lang leren essentieel om hen op latere momenten de mogelijkheid te bieden tot (bij)scholing en duurzame inzetbaarheid.

Een groep jongeren is niet op school of aan het werk

In Zuid-Limburg heeft 14,2% van de jongeren tussen de 15 en 27 jaar geen werk en volgt geen onderwijs. Deze jongeren worden ook wel aangeduid als NEET-jongeren – een internationale term die staat voor *Not in Employment, Education or Training*. Het gaat om een groep van naar schatting 7.800 jongeren. Het merendeel van deze jongeren is 18 jaar of ouder en ongeveer de helft heeft geen startkwalificatie.

In vergelijking met het landelijk gemiddelde en andere, vergelijkbare regio's, is het percentage in onze regio relatief hoog. Tegelijkertijd is het belangrijk te beseffen dat een groot deel van deze jongeren wel bekend is bij de doorstroompunten of instanties als de gemeente en het UWV. Daarnaast is er een groep jongeren die mogelijk in het buitenland werkt of studeert, of actief is als zelfstandige. Omdat deze buitenlandse gegevens ontbreken in de analyse, is het beeld voor Zuid-Limburg als grensregio onvolledig. Dit maakt de inschatting minder betrouwbaar dan elders in het land.

Wat in het oog springt, is dat veel NEET-jongeren (73%) geen uitkering ontvangen. Mogelijk komt dit doordat zij in het buitenland actief zijn of zelfstandige zijn zonder recht op uitkering. Maar het kan ook betekenen dat deze jongeren daadwerkelijk geen inkomsten hebben en financieel afhankelijk zijn van ouders of een partner. In sommige gevallen is er mogelijk sprake van informele inkomsten, zoals zwart werk of inkomsten uit criminele activiteiten.

Jongeren die het voortgezet speciaal onderwijs (vso) hebben verlaten, of jongeren die te maken hebben gehad met jeugdreclassering, blijken volgens een landelijk onderzoek extra kwetsbaar te zijn. Zij hebben vaak minder kansen op een soepele overgang naar vervolgonderwijs of werk.

Het ondersteuningsaanbod van scholen, doorstroompunten en gemeenten kent nog enkele ontwikkelpunten

Een volledige en consistente inventarisatie per school blijkt lastig, vooral vanwege verschillen in gebruikte begrippen en definities. Hierdoor ontstaat een overzicht dat globaal inzicht biedt, maar de feitelijke situatie niet volledig weerspiegelt. Daarnaast zijn sommige thema's relevanter voor het mbo dan voor het voortgezet onderwijs, wat het vergelijken van aanbod bemoeilijkt.

In de overstap van het vo naar het mbo wordt de begeleiding niet altijd ingezet. Redenen hiervoor zijn onder meer terughoudendheid van ouders en leerlingen, gebrek aan informatie-uitwisseling tussen scholen, of het ontbreken van een actieve verwijzing vanuit het vo. Dit vraagt om verdere uitwerking en afstemming tussen scholen.

Het beschikbare ondersteuningsaanbod voor jongeren is in de meeste gemeenten tot 23 jaar goed georganiseerd, maar kent in de praktijk enkele belangrijke aandachtspunten. Voor jongeren tussen de 23 en 27 jaar is het ondersteuningsaanbod nog niet overal voldoende ontwikkeld. Met name in de subregio's Maastricht-Heuvelland en Parkstad, is het aanbod nog niet volledig dekkend. In de subregio's Maastricht-Heuvelland en Parkstad beschikken de gemeentelijke diensten Werk & Inkomen momenteel niet over een jongerenconsulent en/of een jongerenloket. In de Westelijke Mijnstreek is dit aanbod wél aanwezig. Daarom wordt onderzocht of de daar opgedane good practices ook toepasbaar zijn in de andere twee subregio's. Daarnaast blijkt dat er met regelmaat geen passend alternatief aanbod beschikbaar is voor jongeren van 16 en 17 jaar.

Tot slot blijkt uit onderzoek dat de mentale gezondheid van jongeren afneemt. Stress, slaapproblemen en ongezonde gedragingen nemen toe. Deze trends vergroten de kans op meervoudige problematiek, doordat problemen zich op meerdere leefgebieden tegelijk manifesteren. Dit onderstreept het belang van vroegtijdige, domeinoverstijgende samenwerking en maatwerkondersteuning voor jongeren.

Verschuiving in de maatregelen van collectief naar individueel

De afgelopen jaren is de aanpak van schooluitval verschoven van collectieve maatregelen naar individueel gerichte ondersteuning. De huidige inzet richt zich dan ook vooral op jongeren die dreigen uit te vallen of het onderwijs al hebben verlaten. Onderzoek laat zien dat deze individuele benadering het meest effectief is. Een goed voorbeeld hiervan is de intensieve verzuimaanpak bij VISTA College, die aantoonbaar positieve resultaten oplevert.

De beschikbare middelen worden nu vooral ingezet op het moment dat het maatschappelijk rendement het hoogst is: wanneer jongeren 18 jaar of ouder zijn en het risico op uitval het grootst is. Tegelijkertijd roept dit de vraag op of eerdere interventie – bijvoorbeeld in het pro, vso of vo – schooluitval in het mbo kan voorkomen. Of ontstaan de problemen pas in een later stadium, waardoor vroege inzet mogelijk minder effect heeft?

Het is daarom belangrijk om te onderzoeken of uitval voorkomen had kunnen worden door jongeren al op jongere leeftijd ondersteuning te bieden. In het nieuwe programma is ruimte om dit vraagstuk verder te verkennen en mogelijke maatregelen te ontwikkelen.

Onze voorlopige conclusie is dat er winst te behalen valt als professionals / mentor tijdig signaleren en jongeren in een vroegtijdig stadium aandacht en ondersteuning krijgen.

4.2. Bouwstenen voor het programma 2026-2029

1. Investeer in innovatieve vormen van werkend leren en (hybride) onderwijs

Er is behoefte aan een sterk en toegankelijk opleidingsaanbod in het vo en mbo, waarbij er ook voldoende praktijkgerichte alternatieven zijn. Zorg voor alternatieve routes als onderwijs niet haalbaar, ook voor havo/vwo leerlingen. Zet in op flexibele leerwegen, ook voor jongeren met een instabiele thuissituatie of met financiële stress. Een ander traject, zoals een leerwerkroute kan even waardevol zijn, zolang het maar past bij de capaciteiten en behoeften van de jongere en perspectief biedt op duurzame arbeidsparticipatie. De kern van de opgave is helder: alle jongeren moeten op een plek terecht komen die recht doet aan hun potentieel.

2. Bied voldoende ondersteuning en begeleiding aan jongeren om uitval te voorkomen: ook in de overstap.

Het hoge percentage schooluitval vraagt aandacht. Naast de pro/vso leerlingen, mbo1 en mbo2 studenten, noemen wij specifiek de bovenbouw vo, de nieuwkomers en de jonge BBL-studenten. Deze jongeren hebben vaak extra aandacht en begeleiding nodig om de stap te kunnen maken naar het mbo of naar werk. We moeten ons ervoor inzetten om de leerlingen in het vo te behouden en vervolgens goed te laten landen in het mbo. Verder zullen we goede voorbeelden zoals de intensieve verzuimaanpak en supportroute START+ bij VISTA moeten door ontwikkelen.

Als de schoolse ondersteuning niet voldoende is, dan kan externe hulp en zorg betrokken worden. De consulenten van de doorstroompunten worden betrokken op het moment een jongere dreigt uit te vallen. Als er zorg nodig is, dan sluiten we aan bij de afspraken die in het kader van de agenda passend onderwijs-zorg gemaakt worden. De knooppuntpartners, zoals de schoolmaatschappelijk werker (vo), de mbo coach en medewerker GGZ expertise, vervullen hierin een taak. Het is daarbij van belang om oog te hebben voor de financiële situatie van jongeren, omdat dit een belangrijke oorzaak is van schooluitval.

3. Stimuleer de aanwezigheidsaanpak 18+

Vooruitlopend op de inwerkingtreding van de Wet Terugdringen Schoolverzuim (verwachte inwerkingtreding 1 augustus 2026) kan gestart worden met de aanwezigheidsaanpak 18+. Deze richt zich op jongeren tussen 18 en 27 jaar die nog geen startkwalificatie hebben. Als een school zorgelijk ongeoorloofd verzuim van deze jongeren constateert, moet de school dit melden aan het Doorstroompunt. Voor de Doorstroompunten betekent dit een focusverschuiving van preventie naar curatie. Hiermee sluiten we ook aan op de gedachtegang in het wetsvoorstel van School naar Duurzaam Werk, waarbij het onderwijs zelf verantwoordelijk is voor de preventie van uitval. Dit betekent dat de school de doorstroomcoach tijdig betreft als er signalen zijn van dreigende schooluitval. De doorstroomconsulenten kunnen zich richten op het begeleiden van de jongeren terug naar school of door naar werk. De capaciteit hebben zij nodig om hierin samen op te trekken met gemeenten. De samenwerking zoals in de Westelijke Mijnstreek kan als voorbeeld dienen.

4. Ontwikkel en borg de gerichte ondersteuning voor jongeren die zonder diploma aan het werk zijn.

Een reguliere opleiding is niet voor iedere jongere de juiste vervolgstap. Een ander traject, zoals een leerwerkroute of directe instroom in werk met begeleiding en scholing, kan even waardevol zijn—zolang het maar past bij de capaciteiten en behoeften van de jongere, en perspectief biedt op duurzame arbeidsparticipatie.

Bouw verder aan trajecten waarin werk en leren worden gecombineerd, ook voor jongeren zonder startkwalificatie. Ontwikkel praktijkroutes met uitzicht op een startkwalificatie, eventueel modulair en met deelcertificaten. Ondersteun jongeren die dat nodig hebben met jobcoaches en intensieve begeleiding. Ontwikkel alternatieve trajecten, zoals leerwerktrajecten met certificering of diploma, voor jongeren die een grotere afstand tot de arbeidsmarkt hebben, ook voor jongeren van 23 tot 27 jaar. Breng de onderwijs- en arbeidsmarkt in kaart en stimuleer een optimale aansluiting daartussen.

5. Breng de NEET-groep beter in beeld en ontwikkel gerichte interventies

Zorg voor een betere analyse en monitoring van de NEET jongeren, dat wil zeggen jongeren die niet op school zitten en geen werk hebben. Ontwikkel een regionale aanpak voor deze jongeren met aandacht voor (psychosociale) ondersteuning, outreachend werken en het herstellen van contact. Zet in op het snel opsporen van deze jongeren en zorg voor een passend aanbod naar school of werk.

6. Betrek jongeren bij de ontwikkeling en uitvoering van het programma

Door jongeren actief te betrekken bij de ontwikkeling en uitvoering van het programma, sluiten afspraken en maatregelen beter aan bij hun behoeften. Dit vraagt om een representatieve groep jongeren die structureel meedenkt en meewerkt aan zowel de ontwikkeling als de uitvoering.

7. Zorg voor een goede monitoring

Om inzicht te krijgen in de data en de achterliggende oorzaken van de patronen, is het nodig bestaande databronnen beter te ontsluiten.

Bijlage 1. Afkortingen

SBB	Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven
ISK	Internationale Schakelklas
LOB	Loopbaan Oriëntatie en Begeleiding
Mbo	middelbaar beroepsonderwijs
Mbo bol	Beroeps Opleidende Leerweg
Mbo bbl	Beroeps Begeleidende Leerweg
Po	primair onderwijs
Pro	praktijkonderwijs
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
Vavo	voortgezet algemeen volwassenenonderwijs
Vmbo bb	Vorbereidend Middelbaar Beroepsonderwijs, Basisberoepsgerichte Leerweg.
Vmbo kb	Vorbereidend Middelbaar Beroepsonderwijs, Kaderberoepsgerichte Leerweg.
Vmbo gl	Vorbereidend Middelbaar Beroepsonderwijs, Gemengde Leerweg
Vmbo tl	Vorbereidend Middelbaar Beroepsonderwijs, Theoretische Leerweg
Vo	voortgezet onderwijs
Vso	voortgezet speciaal onderwijs
Vsv	voortijdig schoolverlaten